

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2022/36124048427157508

KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
A MAĎARSKA V ROKOCH 2016-2021

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

KOMPARÁCIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
A MAĎARSKA V ROKOCH 2016-2021

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekológia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 25.04.2022

.....

Pod'akovanie

Chcela by som sa touto cestou pod'akovať vedúcemu bakalárskej práce, PhDr. Petrovi Csányimu, PhD. za jeho odbornú pomoc, usmernenia a ochotu, ktoré mi venoval pri vypracovaní mojej práce.

ABSTRAKT

CSICSÓOVÁ, Ildikó: *Komparácia zahraničnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2016-2021*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2022

Cieľom záverečnej práce je na základe analýzy postojov krajín v konkrétnych prípadoch a ich pôsobení v Európskej únii, porovnať zahraničnú politiku Slovenskej republiky a Maďarska. Bakalárska práca je zameraná hlavne na obdobie od roku 2016 do 2021. Práca je rozdelená do šiestich kapitol. Prvé tri kapitoly sú teoretické, prvá je venovaná objasneniu kľúčového pojmu bakalárskej práce „zahraničná politika“, ďalšie dve slúžia na stručnú charakteristiku zahraničnej politiky v nedávnej minulosti Slovenska a Maďarska. Pre obe krajiny boli kľúčovými udalosťami pád Sovietskeho zväzu, železnej opony a koniec Východného bloku. Potom už bolo možné postupne vybudovať demokraciu a trhovú ekonomiku. V štvrtej kapitole sú predstavené vytýčené ciele, metódy a metodika písania práce. Piata kapitola sa zameriava na zhodnotenie pôsobenia štátov v Európskej únii. Jedna podkapitola v rámci tejto kapitoly je venovaná odchodu maďarskej vládnej strany z Európskej ľudovej strany, a jedna ďalšia priblíži akú rolu zohrávajú vo Vyšehradskej štvorke maďarské spory s Európskou úniou a ich neochota spolupracovať v rámci tohto neformálneho zoskupenia. Záverečná kapitola je venovaná vzťahom týchto dvoch štátov voči Ruskej federácii, pričom mimoriadny dôraz je kladený na prípad výbuchov v muničnom sklade vo Vrběticiach a na prebiehajúcu vojnu na Ukrajine. Výsledkom riešenia danej problematiky je zistenie rozdielnosti postojov Maďarska a Slovenska v rôznych oblastiach zahraničnej politiky.

Kľúčové slová:

Zahraničná politika, Vyšehradská štvorka, medzinárodná politika, Európska únia, spolupráca

ABSTRACT

CSICSÓOVÁ, Ildikó: *Comparison of Foreign Policy of Slovakia and Hungary in 2016-2021*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Thesis supervisor: PhDr. Peter Csányi, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2022

The aim of the thesis is to compare the foreign policy of the Slovak Republic and Hungary, based on analysis of the attitudes of these countries in particular cases and their operation in the European Union. The thesis focuses mainly on the period from 2016 to 2021. The thesis is divided into six chapters. The first three chapters are theoretical, the first is devoted to clarifying the key concept of the bachelor's thesis "foreign policy", and the other two serve to briefly describe the foreign policy in the recent past of Slovakia and Hungary. The key events for both countries were the fall of the Soviet Union, of the Iron Curtain and the end of the Eastern Bloc. Then it was possible to gradually build democracy and a market economy. The fourth chapter presents the set objectives, methods and methodology of writing of the thesis. The fifth chapter focuses on the evaluation of the activities of states in the European Union. One subchapter in this chapter is devoted to the departure of the Hungarian ruling party from the European People's Party, and another describes the role played by the Hungarian disputes with the European Union in the Visegrad Four and their reluctance to cooperate within this informal grouping. The final chapter is devoted to the relationship of these two states to the Russian Federation, with special emphasis on the case of explosions in the ammunition depot in Vrbětice and the current war in Ukraine. The result of solving this problem is to find out the differences between the attitudes of Hungary and Slovakia in different areas of foreign policy.

Key words:

Foreign policy, Visegrad Group, international politics, European Union, cooperation

OBSAH

Zoznam grafov a obrázkov	8
Zoznam skratiek.....	9
Úvod.....	10
1. Zahraničná politika – vymedzenie pojmu.....	12
2. Stručná charakteristika zahraničnej politiky Maďarska po páde Sovietskeho zväzu	17
2.1. Obdobie vlády Józsefa Antalla (1990-1994).....	17
2.2. Obdobie vlády Gyulu Horna (1994-1998).....	18
2.3. Obdobie prvej vlády Viktora Orbána (1998-2002).....	19
2.4. Obdobie vlády Medgyessyho, Gyurcsány a Bajnaia (2002-2010).....	20
2.5. Súčasná zahraničná politika Maďarska (2010-).....	21
3. Stručná charakteristika zahraničnej politiky Slovenska po páde Sovietskeho zväzu	23
3.1. Obdobie vlády Vladimíra Mečiara (1990-1998).....	23
3.2. Obdobie vlády Mikuláša Dzurindu (1998-2006)	25
3.3. Obdobie vlády Roberta Fica a strany SMER-SD (2006-2020).....	27
3.4. Súčasná zahraničná politika Slovenska (2020-).....	29
4. Cieľ a metodika práce	30
5. Postavenie Slovenska a Maďarska v Európskej únii	31
5.1. Postavenie Slovenska v EÚ.....	31
5.2. Postavenie Maďarska v EÚ.....	33
5.2.1. Okolnosti odchodu maďarskej vládnej strany z Európskej ľudovej strany.....	34
5.2.2. Vplyv politiky Maďarska na Vyšehradskú štvorku.....	35
6. Zahraničná politika Slovenska a Maďarska voči Ruskej federácii.....	38
6.1. Výbuchy v muničnom sklade vo Vrběticiach	40
6.1.1. Postoj Slovenska.....	42
6.1.2. Postoj Maďarska.....	44
6.2. Súčasný konflikt na Ukrajine	45
6.2.1. Postoj Slovenska.....	46
6.2.2. Postoj Maďarska.....	47
Záver	49
Zoznam použitej literatúry	51

Zoznam grafov a obrázkov

Graf č. 1 : Výsledky hlasovania oprávnených občanov v referende podľa krajov.....	28
Graf č. 2 : Vývoj HDP Slovenska po vstupe do eurozóny.....	33
Graf č. 3 : Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku 3. apríla 2022.....	37
Graf č. 4 : Vývoj ruského exportu do Slovenska v období 2016-2021.....	40
Graf č. 5 : Vývoj ruského exportu do Maďarska v období 2016-2021.....	40
Graf č. 6 : Počet vyhostených ruských diplomatov z krajín V4.....	46
Obrázok č. 1 : Poloha Vrbětíc.....	42

Zoznam skratiek

EK – Európska komisia

EP – Európsky parlament

EPP – Európska ľudová strana

EÚ – Európska únia

G7 – Group of Seven, skupina siedmich najvyspelejších krajín sveta

MMF – Medzinárodný menový fond

NATO – Organizácia severoatlantickej zmluvy

OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OSN – Organizácia Spojených národov

SZBP – Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika Európskej únie

V4 – Vyšehradská štvorka

VPN – Verejnosť proti násiliu

Úvod

Úspech zahraničnej politiky štátu závisí od viacerých faktorov a spôsobov, ktorými sa štát snaží presadzovať svoje záujmy na medzinárodnej scéne. Na základe tejto činnosti sa rozvíjajú vzťahy medzi štátmi, jednotlivými regiónmi, zoskupeniami a kontinentmi. Z hľadiska ekonomickej vyspelosti a blahobytu je zahraničnopolitické postavenie štátu pomerne dôležité. Slovenská republika a Maďarsko sú malé štáty a v porovnaní s ekonomickými veľmocami nemajú hospodársku silu a politickú moc, môžu však ovplyvniť situáciu v Európskej únii. Obe krajiny sú členmi aj neformálneho zoskupenia, Vyšehradskej štvorky, ktorá im pomáha spojiť svoje sily so susedskými štátmi a vďaka spoločným snahám získať lepšie a silnejšie postavenie v Európe.

Pre obe krajiny boli historickými udalosťami pád Sovietskeho zväzu, železnej opony a koniec Východného bloku. Zmena politického režimu im umožnila začatie vybudovania demokracie a pretransformovanie hospodárstva na trhovú ekonomiku. V teoretickej časti práce po priblížení pojmu zahraničná politika a jej metód, sme sa zameriavali na vývoj zahraničnej politiky Slovenska a Maďarska po tejto historickej udalosti. Tento proces od roku 1989 až do dnes sme opísali v obdobiach jednotlivých vlád a premiérov. V Maďarsku každá vláda kládla dôraz na nejakú inú oblasť, ale v podstate mali tieto tri zahraničnopolitické zámery: proeurópska integrácia a vstup do medzinárodných organizácií, dobiehanie Západu a podpora národnostných menšín. V poslednej dobe sa však vláda Viktora Orbána trochu vzdáľuje od európskej jednoty, túto problematiku rozoberáme v jednej ďalšej kapitole.

Pre Slovensko, okrem zmeny režimu, bolo významným aj jeho osamostatnenie sa v roku 1993. Slovensku sa podarilo získať medzinárodné uznanie pomerne rýchlo, ale skúsenosti v oblasti zahraničnej politiky mu chýbali. Toto sa prejavilo napríklad v tom, že kým Maďarsko sa snažilo o čo najrýchlejšiu integráciu so Západom, slovenská vláda sa sústreďovala na budovanie vlastnej ekonomickej a politickej moci. Podobne ako v predchádzajúcej kapitole, aj v prípade Slovenska sme rozoberali zahraničnú politiku štátu podľa záujmov a spôsobov jednotlivých vlád.

Štvrtá kapitola sa venuje cieľom, metodike a metódam skúmania bakalárskej práce. Určuje hlavný cieľ a s ním súvisiace čiastkové ciele, ktoré sú nevyhnutné k dosiahnutiu hlavného cieľa práce. Táto časť sa taktiež zameriava na popis pracovného postupu, spôsobu získavania relevantných informácií potrebných pri porovnaní zahraničnej politiky

Slovenskej republiky a Maďarska. Zároveň sú objasnené metódy, ktoré sa v praktickej časti viackrát použili pri analýze konkrétnych prípadov.

V piatej kapitole sme sa zameriavali na pôsobenie štátov v Európskej únii, ktorej členmi sú obe krajiny od roku 2004. Medzinárodné postavenie týchto štátov je vo veľkej miere ovplyvnené členstvom v európskych spoločenstvách. Najdôležitejšou udalosťou v histórii samostatného Slovenska bolo jeho predsedníctvo v Rade Európskej únie, ktoré sa realizovalo v druhom polroku 2016. Maďarsko sa čoraz častejšie dostáva do sporu s vedením Európskej únie a nedávno opustila vládna strana Európsku ľudovú stranu. Tomuto kontroverznému kroku Fidesz-KDNP je tiež venovaná jedna podkapitola. Následne v poslednej podkapitole skúmame prečo sa z Vyšehradskej štvorky stáva V 2+2 a prečo nedokážu všetky štyri krajiny tak úzko spolupracovať ako dávnejšie.

Posledná kapitola je venovaná vzťahu Slovenska a Maďarska voči Ruskej federácii. Po stručnej charakteristike hospodárskych a politických záujmov, ktoré ovplyvňujú postoje krajín, analyzujeme konkrétny prípad z roku 2014. Vtedy došlo k výbuchom v muničnom sklade vo Vrběticiach, ktoré si vyžiadali dve obete. V súvislosti s touto kauzou vyhostilo Slovensko troch zo svojich ruských diplomatov, kým maďarská vláda sa tomu vyhla. Uvádzame aj niektoré ďalšie príklady, v ktorých Maďarsko viedlo proruskú politiku a porovnáme túto kauzu aj s prípadom otravy Sergeja Skripaľa a jeho dcéry. V záverečnej časti tejto kapitoly, porovnáme postoj štátov k súčasnému konfliktu na Ukrajine.

1. Zahraničná politika – vymedzenie pojmu

Zahraničná politika je plánovitá, uvedomelá činnosť štátov k vonkajšiemu medzinárodnému prostrediu. Každý štát sa usiluje rôznymi nástrojmi o dosiahnutie čo najprospernejších výsledkov pre svoju krajinu, o presadzovanie svojich hospodárskych, ekonomických, mocenských záujmov a cieľov. Samozrejme, štáty sú do určitej miery obmedzené normami medzinárodného práva, ktoré musia byť dodržiavané voči každej krajine. Medzinárodnú politiku tvorí úsilie každého štátu ovplyvniť medzinárodné dianie a rozvoj vzťahov v prospech svojej krajiny.

J. Lid'ák uvádza definíciu zahraničnej politiky, ako „činnosť štátu zameranú na vytvorenie najpriaznivejších podmienok jeho existencie, a to vo vzťahu k iným štátom, ale i iným činiteľom systému medzinárodných vzťahov, v záujme jeho vnútornej bezpečnosti a prosperity.“ Zahraničná politika daného štátu je v najväčšej miere ovplyvnená aktuálne vládnuou politickou stranou, ktorá ju realizuje prostredníctvom rôznych inštitúcií a zároveň je za ňu plne zodpovedná. Opozícia má obmedzené možnosti, môžu vyjadriť svoj názor, kritizovať, ale nemôžu zasahovať do zahraničnej politiky v takej miere, ako do vnútroštátnej. Hlavný faktor ovplyvňujúci zahraničnopolitické správanie štátu je snaha o presadzovanie štátneho, resp. národného záujmu, ktorý zahŕňa zachovanie existencie štátu, zvýšenie vlastnej bezpečnosti a vplyvu v medzinárodných vzťahoch. Úspešnosť zahraničnej politiky závisí od ekonomických, geografických, demografických, historických prostriedkov štátu a tiež od nástrojov, ktoré štát využíva.¹

Podľa E. Kukana zahraničná politika je ovplyvnená „geografickou polohou, rozlohou krajiny, ľudským potenciálom a premenným zodpovedajúcej aktuálnej medzinárodnej situácii. Zahraničnú politiku môžeme totiž, podobne ako exaktnú vedu, chápať ako súhrn mechanizmov, postupov a metód hľadajúcich optimálne riešenia problémových situácií na základe čo najpresnejšieho poznania reality.“²

Pearson a Rochester hovoria, že „zahraničná politika zodpovedá množstvu priorít a predpisov, vytvorených vedúcimi predstaviteľmi štátov, ktoré majú slúžiť ako návod pre

¹ LIĐÁK, J. *Medzinárodné vzťahy Medzinárodná politika*. [s.l.]: SOFA, 2000

² KUKAN, E. *Súčasná zahraničná politika Slovenska*. In: *Línie a osobnosti zahraničnopolitického myslenia na Slovensku v 19. a 20. storočí*. [s.110.]: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 1996

usmernenie činnosti v špecifických situáciách medzinárodných záležitostí.“ Zahraničná politika je teda súhrn cieľ, ktoré sa vlády snažia presadzovať pomocou rôznych nástrojov.³

Podľa P. Rusiňáka „zahraničná politika je súbor priorít a návodov na činnosť v určitých podmienkach, je základom správania štátu k iným subjektom medzinárodných vzťahov a spravidla zahŕňa základné ciele a prostriedky použité na ich dosiahnutie.“⁴

Zahraničnú politiku teda nedá presne zdefinovať, a preto väčšina odborníkov sa sústreďuje viac na obsah alebo na proces vytvárania zahraničnej politiky. Zahraničnopolitické ciele štátov sú vymedzené na dlhodobé obdobie, keďže slúžia ako určitý podklad pre správanie štátov v medzinárodnej sfére, a taktiež ovplyvňujú prijatie noriem, schválenie rôznych medzinárodných zmlúv v medzinárodnom práve. Faktory ovplyvňujúce tieto ciele môžu byť rôzne, väčšinou sa skúma ekonomicko-politická úroveň, história, demografické podmienky, geopolitické postavenie štátu a pod.

V zahraničnom politike štátov zohrávajú významnú úlohu medzinárodné organizácie, ktoré vznikli väčšinou po druhej svetovej vojne, aby zachovávali medzinárodný mier a bezpečnosť a zároveň rozvíjali priateľské vzťahy medzi štátmi.⁵ Za medzinárodnú organizáciu sa považuje taká inštitúcia, ktorá bola založená podpísaním zmluvy najmenej tromi štátmi, má medzinárodnoprávnú subjektivitu, vlastné orgány a neustále sa snaží dosiahnuť vytýčené ciele. Takáto organizácia môže rokovať nielen s členskými štátmi ale aj s nečlenmi a inými organizáciami.

Najefektívnejšie nástroje na dosahovanie zahraničnopolitických cieľov môžu byť rôzne a závisia od postavenia aktérov, ale päť základných sú nasledovných: diplomacia, zahraničná pomoc, sankcie, vojenská sila, hrozba. Za hlavným prostriedkom na realizáciu zahraničnej politiky sa jednoznačne považuje diplomacia. V užšom slova zmysle je to „osobitný druh činnosti orgánov štátu pre medzinárodné styky a ich predstaviteľov pri zastupovaní štátu voči zahraničiu, ktorej cieľom je realizovať ciele a úlohy jeho zahraničnej politiky prostredníctvom rokovaní a iných legitímnych prostriedkov.“ V širšom slova zmysle sa uvádza ako „schopnosť taktne vystupovať, komunikovať a konať v súlade s pravidlami a normami diplomatického protokolu, diplomatického ceremoniálu a spoločenskej etikety.“ Pod pojmom diplomatické styky rozumieme oficiálne vzťahy, ktoré

³ FREDERIC S. PEARSON, J.M.R. *Medzinárodné vzťahy*. [s.68.] Bratislava: IRIS, 1998

⁴ RUSIŇÁK, P. K teoretickým prístupom skúmania zahraničnej politiky. In: *Medzinárodné vzťahy*. [s.31.]: Ekonóm, 2005

⁵ Ibid.

dva štáty ustanovili medzi sebou na riešenie záujmov, ktoré ich spájajú. Nadviazanie diplomatických stykov a zriadenie stálych diplomatických misií sa uskutočňuje na základe vzájomnej dohody. Oznámenie o dosiahnutí dohody o nadviazaní diplomatických stykov oba štáty prezentujú spravidla prostredníctvom spoločného vyhlásenia v hlavných mestách oboch štátov, príp. na pôde OSN, kde k podpisu dohody často dochádza. Najčastejšie ide o zmluvný dokument a opačný postup možný nie je.⁶ Diplomati nadväzujú vzťahy s predstaviteľmi iných krajín a zároveň zastupujú svoj vysielajúci štát a chránia jeho záujmy. Štáty môžu využiť zahraničnú pomoc na dosiahnutie cieľov zahraničnej politiky v zahraničí, budovanie vzťahov s inými národmi a riešenie otázok humanitárneho záujmu. Existujú rôzne formy pomoci vrátane zahraničnej vojenskej pomoci, humanitárnej pomoci, potravinovej pomoci a všeobecnej rozvojovej pomoci. Zahraničná vojenská pomoc zahŕňa rozšírenie dodávok vojenského vybavenia a technologických spôsobilostí inej krajiny. Vojenská pomoc môže štátu pomôcť nepriamo ovplyvniť rovnováhu síl v zahraničí, čím sa zvýši vplyv danej krajiny. Alternatívne môžu štáty poskytnúť ekonomickú pomoc iným krajinám s cieľom stimulovať rast alebo pomôcť pri vývoji konkrétnych projektov. Krajiny môžu použiť sankcie so snahou zmeniť správanie inej krajiny. Sankcie sa môžu použiť na vyjadrenie odporu k súčasnému správaniu štátu, obmedzenie príležitostí na pokračovanie takéhoto správania a odradenie iných krajín od podobných krokov. Rôzne typy sankcií zahŕňajú embargá, či už zbrojné alebo obchodné, zmrazenie aktív a cestovné obmedzenia. Používanie vojenských síl v zahraničných vzťahoch znamená využívanie armády na ovplyvnenie správania slabších štátov, národov. Posledným nástrojom je hrozba. Štáty môžu odradiť ostatné štáty od prijatia opatrení tým, že presvedčia oponentov, že náklady prevýšia výhody. Môže sa to stať prostredníctvom diplomacie alebo hrozby vojenskej akcie.⁷

Zahraničnopolitické správanie štátu možno klasifikovať podľa rôznych dimenzií, pričom nesmieme zabudnúť na to, že správanie štátu sa môže zmeniť so zmenou podmienok a vedúcich predstaviteľov.

Jedno z najdôležitejších rozhodnutí vlád v oblasti zahraničnej politiky je, či štát chce byť v spojení s niektorými krajinami, alebo chce zostať neutrálny. Aliancie sú právoplatné dohody, ktoré slúžia na zabezpečenie vzájomnej vojenskej pomoci. Výhodou aliancií je, že spojenecké krajiny v núdzi môžu žiadať o poskytovanie vojenských zdrojov

⁶ P. RUSIŇÁK A KOL. *Diplomacia - Úvod do štúdia*. [s.l.]: EKONÓM, 2012

⁷ Tools for Achieving Foreign Policy Goals. In: *The Borgen Project* [online] [cit. 21.10.2021]. Dostupné na internete: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>

ostatnými krajinami, ale táto forma spolupráce zároveň nesie v sebe aj riziko, že ostatné krajiny chcú zasahovať do vnútornej politiky štátu. Neutralita je postoj formálnej nestrannosti v medzinárodných vzťahoch.

Druhou dimenziou je oblasť záujmov a činností krajiny. Niektoré štáty sú integrovaní viac, spolupracujú s viacerými krajinami, iné majú slabšie medzinárodné kontakty. V histórii sa ukázalo, že tie krajiny, ktoré sa usilujú presadzovať svoje záujmy v globálnych podmienkach, majú rozvinuté vzájomné vzťahy majú výhodu a je oveľa pravdepodobnejšie že sa dostanú k moci, než tie, ktoré sú uzatvorené. Väčšina krajín sa snaží vybudovať priateľské vzťahy predovšetkým so susednými štátmi, výnimku tvoria vzťahy v oblasti ekonomiky, kde je prospešné obchodovať s veľkými štátmi s rozvinutou ekonomikou napr. USA. V extrémnych prípadoch môže dôjsť k izolovanosti, kde štáty sa sústreďujú iba na rozvoj vlastnej krajiny, ekonomiky, pričom nezaoberajú sa s globálnymi vzťahmi.

Tretia dimenzia je tzv. zahraničná politika *modus operandi* (metóda činnosti). Tento pojem poukazuje na fakt, že štáty sa väčšinou správajú podľa charakteristického vzoru a majú preferované nástroje presadzovania svojich zahraničnopolitických cieľov. Niektoré krajiny používajú najmä multilaterálne operácie, kým iné majú sklon k bilaterálnym prístupom. Podobne, niektoré štáty sú viac aktívni a v medzinárodných vzťahoch skôr inklinujú k použitiu sily ako iné.

Napriek tomu, že v odbornej literatúre možno častokrát čítať, že zahraničná politika štátov je ovplyvnená čisto národnými záujmami, je dôležité skúmať rozličné faktory na pochopenie konania štátov v medzinárodnom prostredí. Tieto faktory môžu byť systémové, národnoštátne a idiosynkratické. Faktory systémových atribútov zahŕňajú napríklad geografiu, medzinárodné interakcie a štruktúru medzinárodného systému. Národnoštátne faktory sú ekonomické, demografické, vojenské a vládne. Ako príklad na zobrazenie vplyvu národnoštátnych faktorov môžeme uviesť, že čím rozvinutejšiu ekonomiku má daný štát, tým väčší vplyv má v medzinárodných organizáciách, čo mu vo veľkej miere uľahčí presadzovanie svojich záujmov. Popri ekonomického rastu, vojenská sila a politický systém krajiny tiež ovplyvňujú jej správanie. Idiosynkratické faktory zdôrazňujú úlohy jednotlivých tvorcov rozhodnutí.

Vo všeobecnosti sa dá povedať, že systémové faktory majú najväčší vplyv na spojenecké správanie štátu, národnoštátne ovplyvňujú zahraničnú politiku vo veľkej miere a idiosynkratické metódu činnosti. Najčastejšie ale všetky tri skupiny pôsobia súčasne,

pomer určujú vedúci predstavitelia podľa toho, ako posudzujú vzťah svojho štátu k iným štátom.

Zahraničná politika teda zriedkakedy znamená celkový vypracovaný plán, ale skôr rozhodnutia, ktoré môžeme rozdeliť do niekoľkých kategórií. Makrorozhodnutia označujú všeobecné rozhodnutia obsahujúce položky, ako výdavky na obranu alebo zahraničnú pomoc. Obvykle ide o makrorozhodnutie, keď je dlhý časový rámec a široký rozsah aktérov. Mikrorozhodnutia zahrňujú také problémy, ktoré sú riešené na nižších úrovniach byrokracie, sú relatívne úzke, ale ich súhrn môže prispieť k hlavnému smeru rozvoja zahraničnej politiky. Krízové rozhodnutia sú charakterizované konečným časovým rámcom a zapojením úradníkov na najvyšších úrovniach diplomacie.⁸

⁸ FREDERIC S. PEARSON, Medzinárodné vzťahy

2. Stručná charakteristika zahraničnej politiky Maďarska po páde Sovietskeho zväzu

Do roku 1989 zahraničná politika Maďarska bola v značnej miere podriadená Moskve, pred zmenou režimu hlavnými diplomatickými prioritami boli oddanosť Sovietskemu zväzu a uprednostňovanie sovietskych záujmov. Po páde režimu hlavným zahraničnopolitickým cieľom Maďarska bolo vybudovanie priateľských vzťahov s veľkými, bohatými, demokratickými štátmi, aby posilňovalo svoje postavenie v Európe. Keďže demokratické štáty boli tie najstabilnejšie, Maďarsko sa tiež snažilo vytvoriť svoj demokratický právny štát.⁹

2.1. Obdobie vlády Józsefa Antalla (1990-1994)

József Antall bol prvým demokraticky zvoleným premiérom Maďarska, ktorý mal presnú predstavu o fungovaní zahraničnej politiky štátu. Zameriaval sa na vzťahy Maďarska so Sovietskym zväzom, so susednými krajinami, na zabezpečenie práv maďarských menšín žijúcich mimo krajiny a taktiež na európsku integráciu. Bol zástancom prítomnosti amerických vojenských skupín v Európe, a častokrát uviedol, že pádom Sovietskeho zväzu nezmizla snaha Ruskej federácie získať centrálnu moc v Strednej Európe.¹⁰

Jeden z hlavných cieľov Antalla bolo vytvorenie nezávislého Maďarska, čo si vyžiadalo ukončenie vzťahov so Sovietskym zväzom a zánik organizácií združujúcich krajiny východného bloku, a to Rady vzájomnej hospodárskej pomoci a Varšavskej zmluvy.¹¹ Maďarský premiér chcel urýchliť proces dobiehania Západnej Európy, čo bolo možné iba spoločnými silami, a preto si vymyslel Vyšehradskú trojku, ktorá sa dnes nazýva už Vyšehradská štvorka (ďalej V4). 19. novembra 1990 pozval prezidenta Československej republiky, Václava Havla a prezidenta Poľska, Lecha Wałęsu do Vyšehradu. Všetky krajiny

⁹ DUNAY PÁL. Az átmenet magyar külpolitikája. In: *Mozgó Világ* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: <https://www.epa.oszk.hu/01300/01326/00048/06dunay.htm>

¹⁰ NYÁRI GÁBOR, RAPALI VIVIEN. Antall József külpolitikájának főbb irányvonalai I. In: *Napi történelmi forrás* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/08/26/antall_jozsef_kulpolitikajanak_fobb_iranyvonalai_i

¹¹ NYÁRI GÁBOR, RAPALI VIVIEN. A KGST és a Varsói Szerződés felbomlasztása. In: *Napi történelmi forrás* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/09/21/a_kgst_es_a_varsoi_szerzodes_felbomlasztasa

mali vnútropolitické problémy, a preto sa dohodli na spoločnej zahraničnej politike, aby sa mohli čo najrýchlejšie integrovať do Európy.¹²

Výnimočnú pozornosť venoval presadzovaniu a podporovaniu práv maďarských menších žijúcich za hranicami. Vyhlásil, že maďarská vláda je plne zodpovedná za prežitie maďarského národa ako etnického a kultúrneho spoločenstva, „chcel byť premiérom 15 miliónov Maďarov“. Menšiny nazýval ako určitý „most priateľstva“ medzi krajinami, v ktorej žijú a z ktorej pochádzajú.¹³

Pre Józsefa Antalla európska integrácia neznamena iba politickú alebo ekonomickú integráciu, ale predovšetkým to, aby Maďarsko mohlo opäť získať svoje historické miesto medzi vyspelými západoeurópskymi krajinami. Veľmi sa snažil splniť všetky kritériá pre vstup do Európskej únie (ďalej EÚ), ale nedokázal si predstaviť presun suverenity a stratu možnosti rozhodovať na národnej úrovni v niektorých otázkach. Európsku úniu síce považoval za veľmi dôležitú, ale iba v oblasti spoločnej hospodárskej, fiškálnej, zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Bol zástancom atlantickej spolupráce, o nadviazanie vojenských vzťahov medzi Veľkou Britániou a USA písal články ešte pred vznikom samotnej Organizácie Severoatlantickej zmluvy (ďalej NATO). V západnej Európe v tom čase veľa kritizovali politiku USA, a zdôrazňovali, že Európa nepotrebuje obranu USA, hoci to nebolo pravdou, a preto si vážila americká vláda vieru Antalla v atlantickej spolupráci.¹⁴

2.2. Obdobie vlády Gyulu Horna (1994-1998)

V roku 1994 bol Gyula Horn zvolený za predsedu vlády Maďarska. Jeho vláda sa zameriavala hlavne na ekonomickú stabilitu krajiny, obmedzili vládne výdavky, spotreby domácností a tým spomalili hospodársky rast. Kým počas obdobia predchádzajúcej vlády medzi hlavné zahraničnopolitické priority patrili európska integrácia a dobré susedské vzťahy, na prvom mieste ale stálo obhájiť záujmy maďarských menších žijúcich za hranicami, pre vládu Horna bola prvoradá integrácia a vstup do medzinárodných spoločenstiev.

¹² GÉZA, J. Antall József, a Visegrádi Együttműködés létrehozója. In: *Antall József közéről* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: <https://antalljosef.igtortent.hu/szolgalatban/kormanyfokent/kul-es-nemzetpolitika/egyeb-kulpolitikai-irasok/162-antall-jozsef-a-visegradi-egyuttmukodes-letrehozója>

¹³ NYÁRI GÁBOR, RAPALI VIVIEN. Antall József külpolitikájának főbb irányvonalai III. - A határon túli magyarok helyzete. In: *Napi történelmi forrás* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://napitortnelmiforras.blog.hu/2016/10/18/antall_jozsef_kulpolitikajanak_fobb_iranyvonalai_iii_a_hatar_on_tuli_magyarok_helyzete

¹⁴ HUBER SZEBASZTIÁN. Politikai eszmerendszere. In: *Antall József Baráti Társaság* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://www.antalljosef.hu/politikai_eszmerendszere

V tomto období veľký dôraz bol kladený na čo najskorší vstup do EÚ za čo najvýhodnejších podmienok. Vláda sa usilovala o prípravu krajiny na úspešné prijatie do EÚ a pre tento účel sa snažil zvyšovať konkurencieschopnosť štátu v oblasti hospodárstva, vzdelávania, právneho systému. Agentúra na riadenie a koordináciu úloh spojených s integráciou bola zriadená v rámci Ministerstva zahraničných vecí a jej zodpovednosťou bolo riadenie prístupového procesu do EÚ a NATO. V roku 1998 sa začali prvé vstupné rozhovory s Maďarskom.¹⁵

Získanie členstva v NATO bolo veľmi významným krokom v procese integrácie, až natoľko, že od roku 1995 vláda začala uprednostňovať vstup do NATO pred vstupom do EÚ. Jeden z predpokladov pre prijatie krajiny do organizácie bola úzka spolupráca s Radou pre severoatlantickú spoluprácu v rámci programov Partnerstvo za mier. Prístupové rokovania sa začali v septembri 1997. V Maďarsku sa 16. novembra 1997 uskutočnilo referendum, v ktorom 85% zúčastnených podporovalo členstvo v organizácii.¹⁶

Čo sa týka menšinovej politiky vlády Horna, na rozdiel od vlády Antalla, nevenovali pozornosť národnostným menšinám za hranicami. Po víťazstve vo voľbách Horn vyhlásil, že on „chce byť premiérom iba 10,5 miliónov Maďarov“. Napriek tomuto vnímaniu, nadväzovaním priateľských vzťahov so susednými krajinami sa snažil o zlepšenie situácie maďarských menšín žijúcich v týchto krajinách.¹⁷

2.3. Obdobie prvej vlády Viktora Orbána (1998-2002)

Tri hlavné priority zahraničnej politiky predchádzajúcich vlád zostali naďalej platné, ale najväčšia pozornosť sa zas presunula na inú oblasť. V roku 1999 sa Maďarsko stalo riadnym členom NATO, prvé dôležité prístupové rokovania do EÚ sa tiež začali za Orbánovej vlády. Najzásadnejšia zmena oproti vláde Gyulu Horna sa stala v otázke národnostných menšín, Orbán sa vrátil k Antalovi, a vyhlásil dôležitosť zjednotenia Maďarov v rámci krajiny i mimo nej. Zrekonštruovaný most Márie Valérie cez Dunaj

¹⁵ LŐRINCZ CSABA. A meghasonlottság külpolitikája. In: *Magyar Szemle* [online] [cit. 30.10.2021]. Dostupné na internete: http://www.magyarszemle.hu/cikk/a_meghasonlottsag_kulpolitikaja

¹⁶ HETTYEY ANDRÁS. Támogatás és halogatás: a német külpolitika és Magyarország NATO-integrációja a Horn-kormány éveiben. In: *Nemzet és Biztonság* [online] [cit. 30.10.2021]. 2016. Dostupné na internete: http://real.mtak.hu/40265/1/real_40265.pdf

¹⁷ KÉRI NAGY ZSOLT. A magyar nemzetpolitika szerepe a térség stabilitása tükrében. In: *Magyar Kisebbség* [online] [cit. 30.10.2021]. Dostupné na internete: http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/index.php?action=cimek&lappid=26&cikk=2004_3_25.htm

slávnostne odovzdali opäť do užívania 11. októbra 2001. Podujatie symbolizovalo vybudovanie priateľských vzťahov Maďarov žijúcich za hranicami s domovskou krajinou.¹⁸

Najviac diskutovanejším krokom počas jeho pôsobenia vo funkcii premiéra bolo „prijatie takzvaného Krajanského zákona, ktorý priznáva Maďarom žijúcim za hranicami krajiny v mnohých otázkach rovnaké práva ako maďarským občanom.“ Opozíciu vtedy tvorili prevažne socialistické strany, ktoré varovali Orbána, že zákon bude zbytočne vytvárať napätie so susednými krajinami, čo bude mať škodlivý vplyv na vzťahy s nimi, a to sa aj stalo. Napriek tomu však Orbán mal s vládami okolitých krajín vrátane tej slovenskej, ktorej premiérom bol v tom čase Mikuláš Dzurinda, pomerne dobré vzťahy.¹⁹

2.4. Obdobie vlády Medgyessyho, Gyurcsány a Bajnaia (2002-2010)

V rokoch 2002-2010 zasiahla krajinu hospodárska a politická kríza. Počas týchto rokov vládli ľavicové strany. Za vládu Medgyessyho sa Maďarsko zadlžilo a dostalo sa do krízy verejných financií. Členstvo v EÚ neprineslo toľko výhod štátu, koľko očakávali.²⁰ Jeden z najdôležitejších výsledkov prvej vlády tohto obdobia bolo skrotenie Krajanského zákona, alebo zákona o štatúte zahraničného Maďara, ktorý sa takto stal prijateľným pre okolité krajiny a EÚ.²¹

V roku 2004 sa dostal k moci Ferenc Gyurcsány, ktorý vyhlásil, že opatrenia prijaté predchádzajúcimi vládami boli neúspešné a socialisti klamali vo svojej volebnej kampani, utajili finančné problémy štátu, vďaka čomu si mohli udržať moc. Jeho vyhlásenia vyvolali veľký vnútropolitický zmätok v krajine. Ľudia začali organizovať protivládne demonštrácie, ale vláda si udržala svoju moc, avšak prišla o popularitu.²²

¹⁸ KOVÁCS JÁNOS. Az első Orbán-kormány. In: *A rendszerváltoztatást követő kormányok politikai és gazdasági teljesítménye III.* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://docplayer.hu/159584-A-rendszervaltotatast-koveto-kormanyok-politikai-es-gazdasagi-teljesitmenye-iii-az-első-orban-kormany.html>

¹⁹ AKTUALITY.SK. Osobný profil Viktor Orbán. In: *Aktuality.sk* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/osobnost/viktor-orban/>

²⁰ NÉMETH ZSOLT. Gondolatok a Gyurcsány-éra utáni magyar külpolitikáról. In: *Polgári Szemle* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://polgariszemle.hu/archivum/27-2006-november-2-evfolyam-11-szam/134-gondolatok-a-gyurcsany-era-utani-magyar-kuelpolitikarol>

²¹ VALLACH LADISLAV. Medgyessyho vláda skrotila zákon o štatúte zahraničného Maďara. In: *SME Svet* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://svet.sme.sk/c/amp/1287232/medgyessyho-vlada-skrotila-zakon-o-statute-zahranicneho-madara.html>

²² NÉMETH ZSOLT, Gondolatok a Gyurcsány-éra utáni magyar külpolitikáról [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://polgariszemle.hu/archivum/27-2006-november-2-evfolyam-11-szam/134-gondolatok-a-gyurcsany-era-utani-magyar-kuelpolitikarol>

V roku 2008 zasiahla Maďarsko hospodárska kríza, ktorá spôsobila odlev zahraničného kapitálu z krajiny. Ekonomika štátu sa dostala do hlbkej recesie, čo spôsobilo zníženie rozpočtu a zvýšenie daní, vďaka čomu popularita vládnucej strany Maďarskej socialistickej strany výrazne poklesla. Vláda sa obrátila na Medzinárodný menový fond (ďalej MMF) a požiadali ho o poskytnutie úveru, aby mohli stabilizovať ťažkú finančnú situáciu v krajine. Medzitým predsedom vlády sa stal Gordon Bajnai, keďže Gyurcsány odstúpil na tlak občanov Maďarska a opozície. Z tejto situácie mala výhodu politická strana Viktora Orbána, ktorej populácia rástla, kvôli ťažkej hospodárskej situácii krajiny a kvôli častým politickým škandálom.

Maďarská zahraničná politika bola celkovo úspešná v období 1989-2010. Krajina získala suverenitu, a bola prijatá do všetkých organizácií, do ktorých sa chcela dostať, t.j. do EÚ, NATO a do Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej OECD). Vzhľadom na svoju zásadnú ekonomickú a politickú transformáciu, s výnimkou OECD, bolo Maďarsko prvé alebo jedno z prvých v regióne, ktorému bolo umožnené vstup do týchto organizácií.²³

2.5. Súčasná zahraničná politika Maďarska (2010-)

Po jednoznačnom víťazstve strany Fidesz-KDNP (ďalej len Fidesz) v parlamentných voľbách v roku 2010, premiér Viktor Orbán hovoril o potrebe smelšej, ofenzívnejšej a iniciatívnejšej zahraničnej politiky. Tým, že získali dvojtretinovú väčšinu v parlamente, narástli ich možnosti v oblasti zahraničnej politiky. Vnútropolitická stabilita patrí medzi najdôležitejšie konkurenčné výhody Maďarska. Ukázalo sa, že v riešení finančnej situácie, napriek silnej vnútornej politike, vláda potrebuje pomoc zahraničných partnerov, predovšetkým, MMF a EÚ. Komplikujúce faktory z hľadiska zahraničnej politiky boli pochybné vnútropolitické kroky maďarskej vlády, ktoré neboli jednoznačne v súlade so zásadami právneho demokratického štátu.²⁴

Baštou politiky premiéra Viktora Orbána bolo národné zjednotenie, zmena politickej elity a mocenská politika. Myšlienka znovu zjednotenia národa zahŕňalo, že Maďari žijúci za hranicami sú plnoprávnymi členmi maďarského národa so všetkými právami a výsadami.

²³ DUNAY PÁL. Az átmenet magyar külpolitikája. In: *Mozgó Világ* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.epa.oszk.hu/01300/01326/00048/06dunay.htm>

²⁴ KURUCZ MILAN. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. In: *Medzinárodné vzťahy* [online]. 2012 [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/vedavyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2012/1/2012-1_kurucz.pdf

Týmto Maďarom sa na požiadanie udeľuje maďarské občianstvo bez ohľadu na to, kde žijú, a teda sa im automaticky udeľujú hlasovacie práva. Priority národného zjednotenia boli a sú pre neho prvoradé, dôležitejšie než členstvo v EÚ a dobré vzťahy so Západom. Orbán nemá ideológiu, podľa ktorej vládne, svoje víťazstvo považoval za revolučnú. Spomenutá dvojtretinová väčšina mu umožnilo rýchlo prestavovať celý verejný právny systém presadzovaním legislatívy cez parlament. Nie je prekvapivé, že v roku 2010 vo volebnej kampani tie úlohy neboli spomenuté, ktoré by museli splniť počas predchádzajúceho vládneho obdobia.²⁵

²⁵ BOZÓKI ANDRÁS. The Transition from Liberal Democracy: The Political Crisis in Hungary. In: *Mediations / Journal of the Marxist Literary Group* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://mediationsjournal.org/articles/the-transition-from-liberal-democracy>

3. Stručná charakteristika zahraničnej politiky Slovenska po páde Sovietskeho zväzu

Zlomovým okamihom, ktorý zahájil novú etapu vo vývoji Slovenska, bola zmena režimu v roku 1989. Po tomto roku začali klásť základy demokracie v krajine, skončila sa éra Komunistickej strany Československa a vznikla Vláda národného porozumenia. Hlavným zástancom týchto zmien bolo hnutie Verejnost' proti násiliu (ďalej VPN). V roku 1990 sa uskutočnili prvé slobodné parlamentné voľby, kde predsedom vlády sa stal kandidát hnutia VPN, Vladimír Mečiar.²⁶

3.1. Obdobie vlády Vladimíra Mečiara (1990-1998)

Programové vyhlásenie vlády z roku 1992 za hlavný zahraničnopolitický cieľ považovalo šírenie objektívnych informácií o Slovensku. Ďalej sľubovalo vybudovanie priateľských vzťahov so všetkými štátmi, mimoriadnu pozornosť venovalo ale Slovensko rovnoprávnemu postaveniu českého a slovenského národa. Do popredia sa okrem českých vzťahov dostali aj vzťahy s Maďarskom, Poľskom a Ukrajinou, ale doceňovalo aj Nemecko a Rusko, keďže vzťahy s týmito veľmocami majú vplyv na celú strednú Európu.

Vláda považovala za veľmi dôležitú Európsku dohodu o pridružení Česko-Slovenska k Európskym spoločenstvám. Taktiež garantovala dodržiavanie všetkých zmlúv uzavretých vládou Česko-slovenskej federatívnej republiky. Ďalej podporovala vláda činnosť Organizácie Spojených národov (ďalej OSN) a chcela sa viac zapájať do organizovanie podujatí týchto organizácií.

V tomto čase ešte nebolo jasné, ako bude po osamostatnení sa Slovenska zabezpečená zahraničná služba, zriaďovanie zastupiteľských úradov na Slovensku, a slovenských úradov v zahraničí, taktiež chýbali presné predstavy samostatnej zahraničnej politiky.²⁷

Podľa programového vyhlásenia z roku 1995 vláda Mečiara chcela aj naďalej zblížovať Slovenskú republiku s európskymi a transatlantickými politickými, bezpečnostnými a ekonomickými štruktúrami. Slovensko malo naďalej pracovať na

²⁶ MICHAL KUBÁT A KOLEKTÍV. *Politické a ústavné systémy zemí stredovýchodné Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004

²⁷SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Stenografická správa o 2. schôdzi Slovenskej národnej rady. 1992 [cit. 15.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/DsDocumentVariant?documentVariantId=12488&fileName=zazn.pdf&ext=pdf>

vyvázaných, výhodných vzťahoch s európskymi krajinami. V tomto vyhlásení už bola zahrnutá aj snaha o približovanie sa k EÚ so zámerom získať plné členstvo do roku 2000. Na čo najskoršie dosiahnutie tohto cieľa, vláda sa usilovala o využívanie nových impulzov vyplývajúce z Európskej dohody o pridružení Slovenska k EÚ, ktorá mala nadobudnúť platnosť 1. februára 1995, zaviazala sa tiež urobiť potrebné kroky a do 30. júna 1995 pripraviť žiadosť o členstvo v EÚ. Počas obdobia prípravy sa vláda viac sústreďovala na zosúladenie právneho systému Slovenska s právom EÚ, na hospodársku politiku a na prípravu inštitucionálneho rámca potrebný na zabezpečenie úspešnej prípravy vstupu Slovenska do EÚ.

Ďalšou dôležitou oblasťou zahraničnej politiky bolo smerovanie bezpečnostnej politiky Slovenska k úsiliu o získanie členstva v NATO a Západoeurópskej únii.²⁸

Vo vzťahoch so susednými štátmi neuviedla vláda výrazné zmeny, prvoradé boli ešte stále vzťahy s Maďarskom, s Poľskom a s Českou republikou. Vstupom Rakúska do EÚ, slovensko-rakúska hranica sa stala hranicou Slovenska s EÚ, čo tiež motivovalo vládu Slovenska na čo najrýchlejší vstup. Okrem susedných krajín a európskych integračných procesov sa kládol veľký dôraz na rozvoj vzťahov s krajinami skupiny G7, hlavne s Ruskou federáciou.²⁹

V roku 1993 získala Slovenská republika suverenitu a od 1. januára 1993 bolo Slovensko účastníckym štátom Severoatlantickej rady pre spoluprácu a Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe. Slovensko sa stalo taktiež členom OSN a Rady Európy. Podpísanie Európskej dohody o pridružení s Európskymi spoločenstvami bolo taktiež významným krokom. Slovensko teda rýchlo získalo medzinárodné uznanie, ale skúsenosti v oblasti zahraničnej politiky mu chýbali. Toto sa prejavilo napríklad v tom, že kým susedné krajiny sa snažili o čo najrýchlejšiu integráciu so Západom, slovenská vláda sa sústreďovala na budovanie vlastnej ekonomickej a politickej moci.

²⁸ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. 1995 [online] [cit. 15.11.2021]. Dostupné na internete: https://www.nrsr.sk/dl/Browser/DsDocumentVariant?documentVariantId=20170&fileName=nav_0074.pdf&ext=pdf

²⁹ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA, Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. 1995 [online] [cit. 15.11.2021]. Dostupné na internete: https://www.nrsr.sk/dl/Browser/DsDocumentVariant?documentVariantId=20170&fileName=nav_0074.pdf&ext=pdf

Slovensko stanovilo jeho zahraničnopolitické ciele správne, avšak pri realizácii týchto cieľov vláda zlyhala. Medzinárodné postavenie štátu bolo koncom roku 1998 oveľa horšie než v roku 1993. Oproti susednými krajinami Slovensko bolo najďalej od integrácie do štruktúr vyspelého západného sveta. V roku 1997 sa skončila prvá etapa samostatnej slovenskej zahraničnej politiky, ktorá zatiaľ nebola úspešná.³⁰

3.2. Obdobie vlády Mikuláša Dzurindu (1998-2006)

Nová vláda musela zhodnotiť, prečo predchádzajúca vláda nedokázala dosiahnuť vytýčené zahraničnopolitické ciele a čo z toho vyplýva na nasledujúce obdobie. Najdôležitejšími udalosťami počas pôsobenia vlády Mikuláša Dzurindu v oblasti zahraničnej politiky boli vstup do EÚ a NATO. Vstup do oboch organizácií bol podporovaný všetkými stranami v parlamente. Slovenská diplomacia sa rozhodla dobehnúť za pár mesiacov to, čo zmeškala Mečiarova vláda za niekoľko rokov. Hneď po tom, ako bola zostavená nová vláda, predsedovia koalíčných strán deklarovali pripravenosť Slovenska urobiť všetko pre to, aby sa Slovensko vrátilo v integračnom procese tam, odkiaľ ho predchádzajúca vláda vylúčila. Vedúci predstavitelia slovenskej diplomacie argumentovali neúplnosťou prvej vlny rozširovania NATO bez Slovenska, keďže v roku 1994 krajina bola na tej istej línii spolu s ostatnými krajinami V4.³¹ Pražský summit v roku 2002 bol kľúčový, keďže vtedy dostalo Slovensko pozvánku na štartovacie rokovania. V decembri sa uskutočnili formálne rozhovory o slovenskom členstve v NATO. Slovensko potvrdilo svoju pripravenosť odsúhlasiť politické, vojenské, bezpečnostné a legislatívne zladenie sa s Alianciou. Slovensko takisto vyjadrilo vôľu a schopnosť uložiť si politické a vojenské úlohy a záväzky, vyplývajúce z Washingtonskej dohody a Štúdie o rozšírení NATO. Parlamenty členských krajín NATO uzatvorili ratifikáciu prístupových protokolov v marci 2004. Prístupové krajiny mohli postupne predložiť ratifikačné dokumenty Washingtonskému depozitu zmlúv. Slovensko sa stalo členom NATO 29. marca 2004.³²

³⁰ ALEXANDER DULEBA. Slovenská zahraničná politika - bilancia šiestich rokov a perspektívy zmeny. In: [online]. 1999 [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: [file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20(2).pdf)

³¹ ALEXANDER DULEBA, Slovenská zahraničná politika - bilancia šiestich rokov a perspektívy zmeny [online] [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: [file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20(2).pdf)

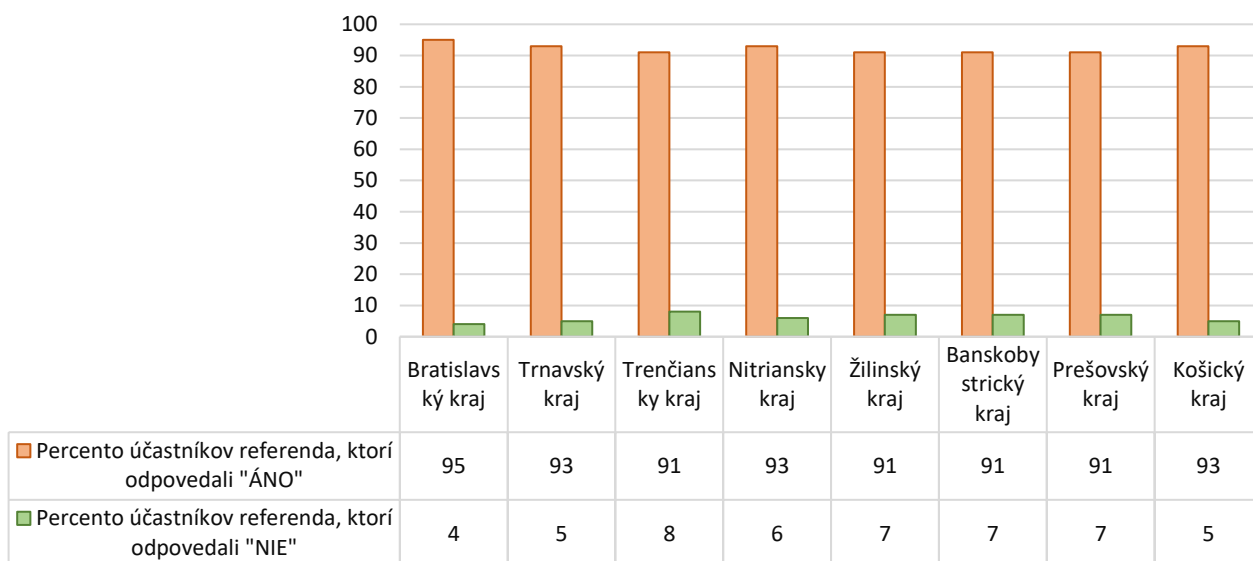
³² Vstup do NATO :: Ministerstvo obrany SR. In: [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>

Podobne ako pri NATO, i v prípade vstupu do EÚ nová vláda chcela dosiahnuť čo najrýchlejšie prijatie Slovenska. Vláda verila v tom, že Európska komisia (ďalej EK) prepracuje hodnotiacu správu o Slovensku ešte pred decembrovým summitom EÚ tak, aby už vo Viedni bolo možné prijať rozhodnutie o zahájení rozhovorov so Slovenskom o vstupe v prvej skupine krajín. Dňa 4. novembra 1998 však EK schválila vypracované hodnotiace správy bez akejkoľvek zmeny správy o Slovensku. Vláda sa však nevzdávala, a dosiahla u EK vytvorenie Osobitnej spoločnej komisie na priebežné vyhodnocovanie pokroku Slovenska pri príprave na vstup.³³ Prvýkrát odporučila EK začatie rokovaní o vstupe do EÚ so Slovenskom v roku 1999. V hodnotiacej správe EK bol ocenený celkový pokrok Slovenska na ceste do EÚ, mimoriadne ale transformácia svojej ekonomiky za fungujúcu trhovú ekonomiku, čím jedno z dvoch ekonomických kodanských kritérií bolo splnené. O rok neskôr EK oznámila, že „pozastavila vyplácanie finančnej pomoci Slovensku pre obavy z možného zneužívania fondov.“ Vtedajší premiér, Mikuláš Dzurinda vyzval vicepremiéra Hamžíka, aby predložil správu k rozhodnutiu EK. Neskôr bol Hamžík odvolaný z funkcie vicepremiéra pre európsku integráciu. V roku 2001 vo svojej ďalšej hodnotiacej správe EK „pochválila Slovensko za pokrok v príprave na členstvo v EÚ, v mnohých oblastiach však upozornila na celý rad problémov a nedostatkov, ktoré treba odstrániť.“ V rezolúcii o rozšírení, ktorá bola schválená v Štrasburgu Európskym parlamentom (ďalej EP), bol vyzdvihnutý dosiahnutý pokrok Slovenska, ale zároveň poukázal EP na mnohé problémy, najmä na korupciu. V roku 2002 EP schválil rozšírenie Únie najneskôr do 1. mája 2004. 16. apríla 2003 Slovensko spolu s 24 štátmi budúcej zjednotenej Európy podpísalo v Aténach prístupovú zmluvu, ktorá má od mája 2004 rozšíriť EÚ o desať nových členov. Na Slovensku sa v roku 2003 konalo referendum o vstupe Slovenska do EÚ. Slováci podporili vstup krajiny do EÚ, keď sa na referende za členstvo v únii vyslovilo 92,46 percenta zúčastnených voličov. K hlasovacím urnám prišlo 52,15 percenta občanov zapísaných vo voličských zoznamoch. 1. mája 2004 Slovensko sa stalo členom EÚ.³⁴

³³ ALEXANDER DULEBA, Slovenská zahraničná politika - bilancia šiestich rokov a perspektívy zmeny [online] [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: [file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20(2).pdf)

³⁴ A.S, P.P. Vstup SR do Európskej únie. In: www.sme.sk [online] [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.sme.sk/c/1478782/vstup-sr-do-europskej-unie.html>

Graf 1 : Výsledky hlasovania oprávnených občanov v referende podľa krajov

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Štatistický úrad Slovenskej republiky,
Dostupné na: <https://volby.statistics.sk/ref/ref2003/webdata/sk/tab/kraje.htm>

3.3. Obdobie vlády Roberta Fica a strany SMER-SD (2006-2020)

Programové vyhlásenie vlády z roku 2006 definovalo veľa zahraničnopolitických cieľov, podporujúce presadzovanie štátnych záujmov Slovenskej republiky v oblasti národnej bezpečnosti, hospodárskej prosperity a životnej úrovne občanov. Vláda sľubovala, že bude plne podporovať ďalšie kroky v európskej integrácii a chce sa podieľať aj na príprave a realizácii Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (ďalej SZBP) EÚ. V rámci SZBP mimoriadnu pozornosť venovalo Slovensko Západnému Balkánu a východnej Európe. Ďalej chcela vláda Slovenska zvýšiť konkurencieschopnosť EÚ, a to spájaním národných a spoločných európskych prostriedkov rastu, modernizovaním hospodárstva a posilňovaním sociálnej súdržnosti. Taktiež medzi primárne ciele vlády patrilo dobudovanie jednotného trhu EÚ a zabezpečenie s ním súvisiacich všetkých štyroch slobôd. NATO považovala vláda za hlavnú záruku euro-atlantickej bezpečnosti a chcela aj naďalej rešpektovať a plniť záväzky vyplývajúce z členstva. Vláda chcela taktiež rozvíjať aj regionálnu spoluprácu, predovšetkým v rámci V4, ale aj s ostatnými susednými štátmi.³⁵

³⁵ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. In: [online]. 2006 [cit. 23.11.2021]. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf

Do roka 2010 a potom ani do 2012 sa zahraničnopolitické ciele vlády nezmenili, v programovom vyhlásení môžeme opäť čítať o hodnotovej zahraničnej politike, o dôležitosti dobrých susedských vzťahov a regionálnej spolupráce. Osobitný dôraz kládla vláda na zlepšenie vzťahov s Maďarskom, ktorého základom považuje Zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci z roku 1995, ako aj členstvo oboch krajín v EÚ a NATO. Taktiež chcelo Slovensko zefektívniť činnosť V4 a „využívať jej potenciál na budovanie stability v regióne, rast prestíže a váhy jej členských krajín v EÚ.“ Ďalej chcela pokračovať vláda Slovenska v aktívnej práci v orgánoch EÚ, aby bolo zrejmé, že Slovensko nie je len členským štátom EÚ, ale ju aj spoluvytvára. Vláda plánovala aj pomocou jej zahraničnopolitických krokov napomáhať zvyšovanie hospodárskeho rastu, prílev zahraničných investícií a tvorbu nových pracovných miest.³⁶

Z programového vyhlásenia z roku 2016 vyplýva, že „národno-štátnym záujmom krajiny je jednoznačná kontinuita v proeurópskej a proatlantickej orientácii Slovenskej republiky, založená na širokej politickej zhode.“ V tomto období, teda v druhej polovici roku 2016 sa uskutočnilo prvé predsedníctvo Slovenskej republiky v Rade EÚ, ktorého primárnym cieľom bola pozitívna agenda s vplyvom na každodenný život občanov. Ďalšou prioritou bolo „zachovanie inštitucionálnej rovnováhy v rámci EÚ v zmysle platných zmlúv a zároveň podporovať posilňovanie postavenia národných parlamentov v zmysle dohody medzi EÚ a Veľkou Britániou.“ Vzhľadom na voľby do EP v roku 2019 vláda považovala za dôležité zvýšiť informovanosť občanov o európskych otázkach. Medzi prioritnými témami zostávala aj politika súdržnosti a Európske štrukturálne a investičné fondy ako významný príspevok k rozvoju Slovenskej republiky. Naďalej chcela vláda rozvíjať aj partnerstvo v rámci V4 a využívať ho na zlepšenie pozícií krajín V4 v rámci EÚ s cieľom presadzovať záujmy Slovenska. Ambíciou boli aj priateľské a zároveň intenzívnejšie bilaterálne vzťahy s jednotlivými členskými krajinami EÚ, a osobitne posilnenie partnerstva s Nemeckom ako kľúčovým členským štátom v EÚ a strategicky významným politickým a ekonomickým partnerom Slovenska.³⁷

³⁶ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014. In: [online]. 2010 [cit. 25.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.eu2020.gov.sk//4-4-zahranicna-politika/>

³⁷ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. In: [online]. 2016 [cit. 26.11.2021]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/3345_6483_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky.pdf

3.4. Súčasná zahraničná politika Slovenska (2020-)

Súčasnou prioritou Slovenska v oblasti zahraničnej politiky je rozvoj bilaterálnych vzťahov s krajinami, s ktorými máme spoločné záujmy v rámci EÚ i mimo nej. Za najdôležitejšiu spoluprácu považuje vláda V4, a preto chce zostať aj jej aktívnym členom. Spolupráca s krajinami západného Balkánu zostane dôležitou oblasťou našej zahraničnej politiky. Slovensko podporí ich snahu naplňať stanované kodanské kritériá na členstvo v EÚ, nakoľko rozširovanie EÚ je dôležitým nástrojom stability a presadzovania našich záujmov v tomto regióne. Pilierom našej bezpečnosti a obrany zostane aj naďalej členstvo v NATO. V európskej politike sa vláda usiluje o posilnenie vnímania európskej agendy ako súčasť vnútorných politík štátov a v tejto súvislosti posilniť aj rozmer strategickej komunikácie o EÚ. Veľký dôraz sa kladie aj na kvalitnú európsku legislatívu, prinášajúcu výhodnú pridanú hodnotu pre občanov EÚ, ktorej predpokladom je „dôsledné dodržiavanie princípov subsidiarity a proporcionality. V tejto súvislosti bude dôležité posilniť koordináciu a spoluprácu medzi vládou, poslancami Národnej Rady Slovenskej republiky a poslancami EP.“³⁸

³⁸ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. In: [online]. 2020 [cit. 26.11.2021]. Dostupné na internete: file:///C:/Users/ildik/Downloads/programove_vyhlasenie_vlady_slovenskej_republiky_na_obdobie_2020-2024.pdf

4. Cieľ a metodika práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce je komparácia zahraničnej politiky Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2016-2021, stanoviť ich spoločné znaky a odlišnosti v rôznych organizáciách a zoskupeniach. Na dosiahnutie tohto cieľa nám slúžia čiastočné ciele v jednotlivých kapitolách a podkapitolách práce. Prvá kapitola má teoretický charakter, kde si ako prvý čiastočný cieľ vymedzujeme definíciu a metódy zahraničnej politiky ako termínu, ktorý nenachádza konsenzus v odbornej literatúre. V druhej kapitole vymedzujeme historický vývoj zahraničnej politiky Slovenskej republiky po páde Sovietskeho zväzu. V tretej kapitole sa venuje historickému vývoju zahraničnej politiky Maďarska. Ako čiastočný cieľ v týchto kapitolách považujeme ozrejenie zámerov súčasných zahraničných politík Slovenska a Maďarska. Tento čiastočný cieľ slúži na lepšie pochopenie odlišných postojov krajín v prípadoch opísaných v praktickej časti.

Pri vypracovaní práce využívame predovšetkým dve hlavné metódy – analýzu a komparáciu. V piatej kapitole opisujeme postavenie Slovenska a Maďarska v EÚ, ktorá je primárnym prostredím pre obe krajiny na presadzovanie svojich zahraničnopolitických záujmov. Samostatná podkapitola je venovaná odchodu maďarskej vládnej strany, Fidesz z najväčšej frakcie v Európskom parlamente, z Európskej ľudovej strany. V ďalšej podkapitole analyzujeme vplyv súčasnej zahraničnej politiky Maďarska na pôsobenie Vyšehradskej štvorky. V záverečnej kapitole porovnáme vzťahy spomínaných dvoch štátov voči Ruskej federácii. Metódou komparatívnej analýzy sme riešili postoje štátov k vyhosteniu ruských diplomatov po výbuchov v muničnom sklade vo Vrběticiach a k prebiehajúcej vojne na Ukrajine.

5. Postavenie Slovenska a Maďarska v Európskej únii

Členmi EÚ sa stali obe krajiny v rámci najväčšieho rozšírenia v histórii Únie v roku 2004. Slovensko má v Európskom parlamente 14, kým Maďarsko má 21 europoslancov. Tieto dva štáty majú vo väčšine prípadov iný postoj, iné návrhy, prípadne riešenia. Dávnejšie vyjadrila V4 spoločný názor všetkých štyroch krajín, ale v posledných rokoch nie je možné nájsť si spoločné stanovisko.

5.1. Postavenie Slovenska v EÚ

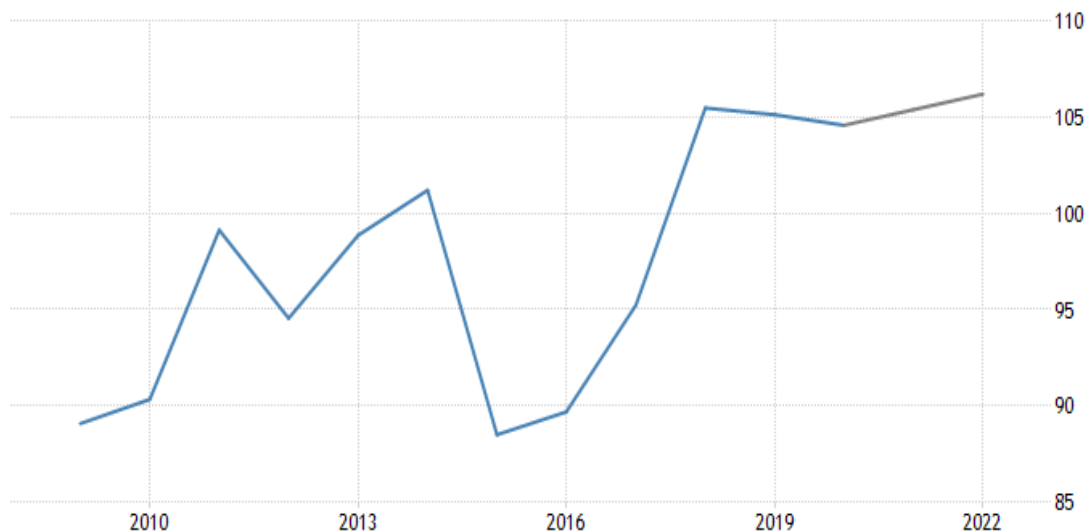
Medzinárodné postavenie štátu je vo veľkej miere ovplyvnené členstvom Slovenska v európskych spoločenstvách. Medzi hlavnými zámermi zahraničnej politiky Slovenska od jej vzniku patrila proeurópska integrácia a vždy sa snažila posilniť svoju pozíciu v rámci EÚ. Členstvo v EÚ poskytuje možnosť vplývať v súlade so štátnymi záujmami na medzinárodné rozhodnutia a procesy, ktoré majú bezprostredný dosah na kvalitu života občanov. Ukotvenie Slovenska v EÚ zabezpečuje občanom pocit politickej, ekonomickej a sociálnej bezpečnosti. EÚ predstavuje primárne prostredie pre presadzovanie kľúčových záujmov Slovenska. Vstupom do Schengenského priestoru, zavedením jednotnej európskej meny a ukončením prechodných období pre voľný pohyb pracovných síl dosiahlo Slovensko v súčasnosti maximálnu možnú mieru integrácie. Vláda taktiež tvrdí, že udržateľný a zároveň nepretržitý rast ekonomiky EÚ je takisto dôležitým záujmom Slovenska. Podporuje Pakt stability a rastu, aby aj tak pomáhalo členským štátom eurozóny v dosiahnutí stability verejných financií. V oblasti ochrany životného prostredia, predovšetkým v otázke využívania obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti, implementuje politiku EÚ, pričom sa usiluje o používanie nástrojov, ktoré čo najpozitívnejšie ovplyvňujú konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky na svetovom trhu.³⁹

Aby sme vedeli určiť, aké má postavenie Slovensko v porovnaní s ostatnými členskými krajinami EÚ, predstavíme niektoré konkrétne udalosti a prípady, ktoré značne ovplyvnili medzinárodné postavenie krajiny. Z hľadiska politiky spravodlivosti a vnútroštátnej politiky môžeme považovať Slovensko za relatívne silný a stabilný štát. Jeho začlenenie do európskeho menového systému a zavedenie meny euro v krajine vplývali taktiež pozitívne na „imidž“ Slovenska. Prvú fázu integrácie Slovenska do EÚ môžeme charakterizovať jeho relatívnou slabosťou, rýchlym prijímaním európskych smerníc,

³⁹ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Posilnenie postavenia Slovenskej republiky v Európskej únii a vo svete. In: [cit. 28.02.2022]. Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk//posilnenie-postavenia-slovenskej-republiky-v-europskej-unii-a-vo-svete/?pg=2>

úplným odhodlaním implementovať tieto smernice. Po vstupe Slovenska do eurozóny v januári 2009 bol pozorovateľný rýchlo rastúci vplyv EÚ na fungovanie krajiny, čo sa týka jej politického a ekonomického smerovania. Druhá etapa jej integrácie už bola úspešnejšia. Začala sa po prudkom hospodárskom poklese, ktorý sa objavoval od roku 2008 a po vypuknutí krízy štátneho dlhu v roku 2010. V súvislosti s migračnou vlnou v Európe, ktorá dosiahla jej vrchol v roku 2015, sa Slovensko zohralo kľúčovú úlohu – na jednej strane v bojoch EÚ s obrovským deficitom členských štátov, na druhej strane pomáhalo v kontrole a ochrane vonkajších hraníc EÚ, aby sa tak predchádzalo nekontrolovateľnej migrácii. Od začiatku humanitárnej krízy EÚ patrí Slovensko medzi krajiny bojujúce proti ilegálnej migrácii.

Graf 2 : Vývoj HDP Slovenska po vstupe do eurozóny

Zdroj: Tradingeconomics, 2022, Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/slovakia/gdp>

Nedávnu politickú krízu na Slovensku rozpútala vražda novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej. Následne sa uskutočnili viaceré protivládne protesty, ktoré môžeme považovať za najväčšie protesty od roku 1989 v krajine. Tieto udalosti naznačujú, že politické a ekonomické prostredie krajiny ovplyvňuje tak šírenie demokratických hodnôt zo strany EÚ, ako aj zastarené nástroje slovenskej zahraničnej politiky. Ani za jeden a pol dekády nemohlo Slovensko konkurovať stabilným členským krajinám kvôli jeho jedným z najväčších problémov – posilňovaniu právneho štátu v boji proti korupcii. Na jednej strane, Slovensko sa snaží stať právnym štátom výrazne ovplyvneným „europeizáciou“ od jeho vstupu do EÚ a byť vnímaný ako vysoko integrovaný európsky partner – súčasť jadra

národov EÚ. Na druhej strane zostáva štát relatívne slabý a nestabilný, kde dominuje režim jednej politickej strany a jej odolnosť voči zásadným zmenám. Je jednou z veľkých prekážok rozvoja štátu aj korupcia. Podľa mnohých analytikov sa Slovensko prepadáva medzi ostatné členské štáty zo strednej a východnej Európy z hľadiska čerpania eurofondov a ostatných ekonomických výhod členstva v EÚ. Slovensko má spoločné črty so spomínanými štátmi aj keď skúmame malú mieru oddanosti európskym politickým hodnotám a presadzovanie nacionalistických a populistických programov. Pre Slovensko je veľkou otázkou, akým smerom sa bude uberať, vzhľadom na rastúci tlak zo strany EÚ na zodpovednosť, právny štát a ľudské práva. Je to základná otázka ale aj pre celú Európu a Európsku úniu. Smer, ktorým sa budú vyvíjať národné štáty ako Slovensko, môže v budúcnosti určiť smerovanie celej Únie.⁴⁰

Najdôležitejšou udalosťou v histórii samostatného Slovenska bolo jeho predsedníctvo v Rade EÚ, ktoré sa realizovalo v druhom polroku 2016. Počas polročného trvania predsedníctva medzi hlavné úlohy štátu patrili vedenie rokovaní pracovných skupín a výborov jednotlivých formácií Rady EÚ tak, aby sa prijímalo čo najviac, pre všetky členské štáty, výhodných riešení. Okrem toho bolo Slovensko zodpovedné za zabezpečenie kontinuity agendy, riadny priebeh legislatívneho procesu a vydávanie právnych predpisov. Dôležitou súčasťou prípravy bola jeho spolupráca s Holandskom a s Maltou, ktoré boli ďalšími členmi nášho Tria, ktoré predstavuje tri za sebou nasledujúce predsednícke krajiny.⁴¹

5.2. Postavenie Maďarska v EÚ

V posledných rokoch vzťahy Maďarska s ostatnými členskými štátmi EÚ sa zhoršili v dôsledku kontroverzných reformách, ktoré zaviedol premiér, Viktor Orbán. Musíme si uvedomiť, že napriek zvýšenému napätiu v zahraničných vzťahoch, popularita Viktora Orbána a jeho politickej strany vo vnútri krajiny neklesla. Práve naopak, udalosti na medzinárodnej scéne prispeli k zvýšenému počtu voličov politickej pravice. Vláda tvrdila, že výhrady voči ich reformám sú bezdôvodné zasahovanie do vnútroštátnej politiky Maďarska a sponchyňuje schopnosť vlády prijímať rozhodnutia, ktoré sú prospešné pre občanov štátu.

⁴⁰LOEDEL, P. Slovakia and the European Union. In: *Oxford Research Encyclopedia of Politics* [online] [cit. 28.02.2022]. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.1120

⁴¹WWW.INTERWAY.SK, I., a s-. Predsedníctvo SR v Rade EÚ. In: *Ministerstvo financií Slovenskej republiky* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.mfsr.sk/sk/medzinarodne-vztahy/europske-zalezitosti/predsednictvo-sr-rade-eu/predsednictvo-sr-rade-eu.html>

Členovia politickej strany Fidesz boli presvedčení, že západné krajiny kritizovali politické zmeny v Maďarsku hlavne preto, lebo tým pádom boli záujmy západných spoločností negatívne ovplyvnené a súčasne nevyhoveli konzervatívne zmeny predstaviteľom liberálnych a ľavicových názorov.⁴²

EÚ už dlhé roky čelí určitým otázkam, v ktorých Maďarsko zastupuje odlišné stanovisko ako EÚ, a preto označovali Maďarsko ako neeurópsky štát. Maďarský minister zahraničných vecí, Péter Szijjártó sa však vyjadril, že vybudovanie jednotnej a silnej Európy patrí medzi prvoradé ciele Maďarska, ale podmienkou toho sú silné členské štáty.⁴³

Čo sa týka migrácie, Maďarsko je zástancom antimigračnej politiky, keďže podľa maďarskej vlády migrácia nepatrí medzi základné ľudské práva. Vláda silne kritizuje tých politikov, ktorí sa viac obávajú o bezpečnosť migrantov, než o bezpečnosť svojich vlastných občanov, keďže právo žiť v mieri je jedným zo základných ľudských práv, ktoré musí byť zaručené pre všetkých. Pomoc ale má byť poskytnutá ľuďom v ich domovskej krajine a vojnové konflikty nesmú prekračovať hranice toho daného štátu, kde prebiehajú. Maďarská vláda považuje schopnosť štátu chrániť svoje vlastné hranice za najdôležitejší atribút suverenity a neuznáva žiadnu krajinu za štát, ktorá nie je toho schopná. Maďarsko tiež odmieta tlak EÚ, aby zmenila svoje stanovisko v tejto otázke a trvá na tom, že rozhodnúť sa, kto môže pristúpiť na územie krajiny, patrí výlučne do vnútroštátneho poriadku štátu.⁴⁴

5.2.1. Okolnosti odchodu maďarskej vládnej strany z Európskej ľudovej strany

Maďarská vládna strana, Fidesz, mala viaceré spory s Európskou komisiou v súvislosti sledovaním novinárov a opozície v rámci kauzy Pegasus, ale aj porušením hodnôt právneho štátu, prijatím homofóbneho zákona a porušovaním európskych migračných pravidiel. Táto situácia sa vyvrcholila, keď Fidesz vystúpila z Európskej ľudovej strany (ďalej EPP), ktorá je najväčší poslanecký klub v EP, založený na kresťanských a konzervatívnych zásadách. Maďarský premiér Orbán toto rozhodnutie potvrdil v liste napísanom EPP, ktorý zverejnila ministerka Katalin Novák. Tento krok zdôvodnili tým, že v uplynulých rokoch EPP vo väčšine otázok zaujala ľavicové postoje,

⁴²SADECKI, A. *In a state of necessity: how has Orban changed Hungary* [online]. Varšava: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2014 [cit. 01.03.2022]. Dostupné na internete: http://aei.pitt.edu/57986/1/pw_41_in-a-state-of-necessity_net.pdf

⁴³MTI. Szijjártó: nemváltozik a magyarkülpolitikaorientációja. In: *ma7.sk* [online] [cit. 01.03.2022]. Dostupné na internete: <https://ma7.sk/kavezo/szijjarto-nem-valtozik-a-magyar-kulpolitika-orientacioja>

⁴⁴MTI. Szijjártó: A migráció nem alapvető emberi jog. In: <https://www.origo.hu/> [online] [cit. 01.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.origo.hu/itthon/20180320-szijjarto-peter-az-ensz-emberi-jogi-bizottsagaban-a-migracio-rossz-es-veszelyes.html>

s čím sa Fidesz nedokáže stotožniť. Fidesz sa takto rozhodol po stredajšom schválení nových pravidiel fungovania EÚ zo strany poslaneckého klubu EPP, ktoré by pravdepodobne nevedel úspešne aplikovať a aj tak by viedlo nedodržanie spomínaných pravidiel k prerušeniu členstva maďarskej vládnej strany v EPP. Ostatní europoslanci označili tento krok ako „preventívny odchod“, keďže schválením nových stanov sa vylúčeniu už nedalo vyhnúť. Fidesz so svojim vystúpením z EPP stráca miesto vo veľkej, vplyvnej a bohatej politickej sile, ktorá jej umožnila presadzovanie jej záujmov na európskej scéne.⁴⁵ Súčasný prezident EPP, poľský politik Donald Tusk sa vyjadril, že Fidesz teraz opustil kresťanskú demokraciu iba oficiálne, v skutočnosti ale ju opustil už pred mnohými rokmi s porušením určitých hodnôt demokracie. Kvôli napätým vzťahom medzi Orbánovou stranou a EPP mal Fidesz od marca 2019 pozastavené členstvo v EPP. Úsudok maďarskej strany negatívne ovplyvnila aj kauza europoslancu Józsefa Szájera, ktorý sa pravidelne zúčastnil na ilegálnych sexuálnych orgiách a ktorého polícia prichytila s drogami v batohu v Bruseli. Europoslanec Szájer bol kľúčovým človekom Orbána v Bruseli, práve on mal za úlohu urovnávanie konfliktov medzi maďarskou vládou a EPP. Fideszu neprosperovalo ani poburujúce vyjadrenie Tamása Deutscha, ktorý nerozvážne prirovnal šéfa poslaneckého klubu Manfreda Webera k nacistom. Europoslancu chceli najprv vylúčiť z frakcie, no za svoje výroky sa neskôr viackrát verejne ospravedlnil. Frakcia ho nakoniec nevyhlúčila, zbavila ho len svojho práva vystupovať v mene poslaneckého klubu v EP. Napäté vzťahy medzi Fideszom a EPP ešte zhoršilo veto maďarskej vlády v otázke právneho štátu - vtedy už bolo jasné, že tieto konflikty sa už nedajú urovnať.⁴⁶

5.2.2. *Vplyv politiky Maďarska na Vyšehradskú štvorku*

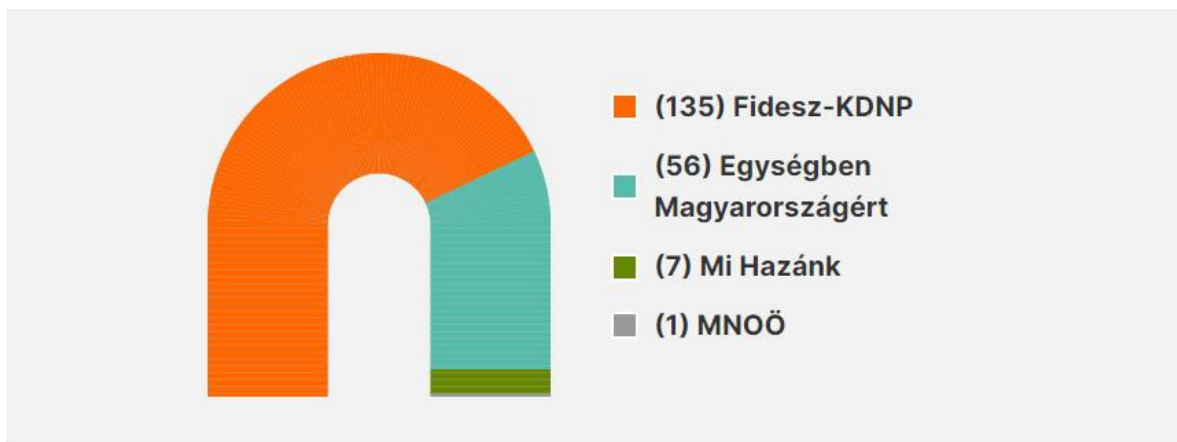
Európska redakcia webu Politico uvádza, že „Vyšehradská skupina Poľska, Maďarska, Slovenska a Česka je známa ako V4, ale stáva sa z nej skôr V 2+2“. Vyšehradská štvorka čelí rozporom, ktoré spoločenstvo týchto štyroch stredoeurópskych štátov rozdeľuje. Je rozdelená na dve polovice: Česko a Slovensko sa snažia úzko spolupracovať s ostatnými krajinami EÚ a čo najviac sa integrovať, kým Maďarsko a Poľsko vykazujú rýchle zhoršenie hodnôt ukazovateľov, ktoré sa týkajú dodržiavania zásad právneho štátu a liberálnej demokracie. Podľa Politico rozdeľuje členských štátov V4 ich postoj k Rusku a k Číne a aj

⁴⁵Maďarský vládny Fidesz vystupuje z Európskej ľudovej strany. In: *TREND* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.trend.sk/spravy/madarsky-vladny-fidesz-vystupuje-europskej-ludovej-strany>

⁴⁶IVÁN A., KÖRÖMI C. Kilép a Fidesz az Európai Néppártból. In: *telex* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/kulfold/2021/03/18/kilep-a-fidesz-az-europai-neppartbol>

ich postoj k previazanosti eurofondov s princípmi právneho štátu. Rozdiely vo vnútri V4 sa zväčšujú v nadväznosti na výmeny vlád v Českej a v Slovenskej republike. Poľsko a Maďarsko boli viackrát obvinené z porušenia základných hodnôt EÚ európskymi inštitúciami, akými sú nezávislosť justície, pluralita médií či akademickej slobody. Pre všetky tieto štyri krajiny slúži toto zoskupenie ako jeden z hlavných diplomatických nástrojov na získanie lepšieho postavenia v rámci EÚ. Maďarský premiér, Viktor Orbán sa priznal, že sa niekedy vyskytnú určité rozdiely v rámci skupiny ale podľa neho neexistuje žiaden konflikt. On vidí rozdielnú situáciu krajín v tom, že Slovensko ako jediná krajina v rámci V4, patrí do Eurozóny, čo podľa neho viedlo k jeho bližšiemu vzťahu k EÚ. Dve hlavné mestá V4, Budapešť a Varšava sú si podobné do určitej miery, predovšetkým z hľadiska porušenia niektorých zásad demokracie. Napriek tomu aplikujú napríklad úplne odlišnú politiku voči Rusku. Poľská vláda považuje Rusko za hrozbu, zatiaľ čo maďarský premiér udržiava úzky vzťah s Kremľom. V roku 2022 sa však uskutočňujú voľby v Maďarsku, po ktorých sa vzťahy Maďarska s EÚ ale aj nečlenskými štátmi môžu veľmi výrazne meniť.⁴⁷

Graf 3 : Výsledky parlamentných volieb v Maďarsku 3. apríla 2022

Zdroj: telex, Dostupné na: <https://telex.hu/melleklet/valasztas-2022-orszagos-listak>

⁴⁷BAYER, L., CIENSKI, J. Thenot-so-fantastic 4: CentralEurope'sdividedVisegradalliance. In: *POLITICO* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/central-europe-divided-visegrad-v4-alliance/>

Na grafe vidíme výsledky parlamentných volieb v Maďarsku, ktoré sa uskutočnili 3. apríla 2022. Zo sčítania 98,96 percenta hlasov vyplýva, že Fidesz-KDNP v 199 členom parlamente obsadí 135 kresiel (53,29%), zoskupenie šiestich opozičných strán V jednote za Maďarsko má len 56 (34,89%) mandátov. Opozícia, ktorá po prvý raz kandidovala proti Orbánovi zjednotená, vyjadrila sklamanie. Kandidát opozície, Péter Márki-Zay uvádzal, že preňho bolo vopred jasné, že to bude nerovný súboj, keďže opozícia bola vylúčená zo štátnych médií. Spochybňoval aj slobodu volieb, keďže zostal bez mandátu vo svojom volebnom obvode v mestečku Hódmezővásárhely, kde je od roku 2018 primátorom. Prekvapením je podľa agentúr výsledok radikálneho pravicového Hnutia Naša vlasť, ktoré prekonal päťpercentnú hranicu vstupu do parlamentu a môže v ňom obsadiť sedem kresiel (6,15%). Účasť na voľbách dosiahla 67,8 percenta čo je tesne za hodnotou spred štyroch rokov.⁴⁸

Pri takýchto výsledkoch si nemyslíme, že by zahraničnopolitické ciele vlády a metódy presadzovania svojich záujmov veľmi výrazne menili. Predpokladáme, že budú aj naďalej zástancami neliberálnej demokracie a namiesto V4 a EÚ sa budú bližieť k Rusku. Tým, že opäť získali dvojtretinovú väčšinu v parlamente, opozícia bude čeliť veľmi ťažkej výzve pri integrovaní iných zámerov do zahraničnopolitických cieľov Maďarska.

⁴⁸ PRESINSZKY J., CSEKE B. Márki-Zay Péter beszédet tartott, egyetlen ellenzéki párt képviselője sem állt ki mellé a színpadra. In: *telex* [online] [cit. 04.04.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/valasztas-2022/2022/04/03/marki-zay-peter-ellenzek-beszed-valasztas-2022>

6. Zahraničná politika Slovenska a Maďarska voči Ruskej federácii

Vzťahy vyšehradských krajín s Ruskou federáciou sú ovplyvnené ich spoločnou históriou, z čoho vyplýva ekonomická a energetická prepojenosť týchto štátov. Po dosiahnutí svojich cieľov z roku 1991 sa krajiny Vyšehradu zameriavali na vybudovanie priateľských vzťahov s krajinami bývalého Sovietskeho zväzu. Problém sa vyskytol vtedy, keď sa tieto štyri krajiny nevedeli zhodnúť na spoločnej zahraničnej politike voči Rusku.

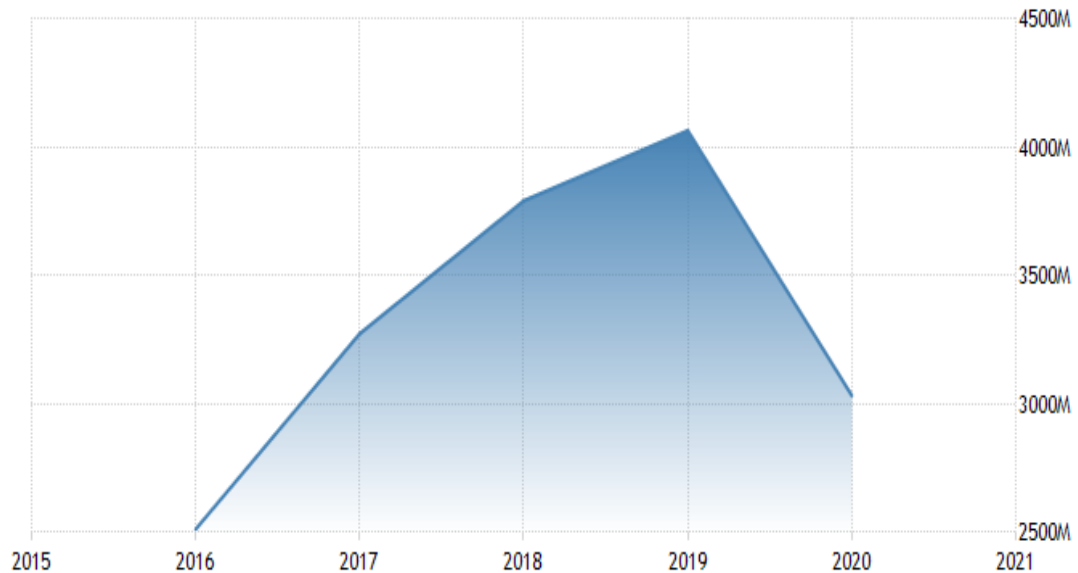
Vzťahy medzi Ruskom a Strednou Európou sa znovu začali vyvíjať približne od roku 2001, motivované tak politickými, ako aj ekonomickými prvkami na oboch stranách. Po prvé, dôležitú úlohu zohralo rýchle oživenie ruskej ekonomiky: ruský trh sa stal opäť atraktívnejším pre stredoeurópske exportné spoločnosti a vo vyšehradskom regióne sa zaktivizovali aj ruské podnikateľské kruhy. Po druhé, po útokoch z 11. septembra 2001 Spojené štáty a taktiež NATO výrazne zlepšili svoje vzťahy s Ruskou federáciou. Ako členské štáty NATO, Poľsko, Česká republika a Maďarsko sa takisto mali vydať touto cestou. Slovensko ešte vtedy nebolo členom NATO, ale bolo jednoznačne blízko k prístupiu, takže aj ono postupovalo rovnako. Po tretie, Moskva si konečne uvedomila nevyhnutnosť rozšírenia EÚ.

Pri posudzovaní záujmov krajín V4 v súvislosti s Ruskom sa berú do úvahy rôzne oblasti politiky, ako sú bezpečnosť a obrana, zahraničná a energetická politika. Pokiaľ ide o otázky bezpečnosti a obrany, krajiny V4 sú pevne oddaní svojmu členstvu v NATO a povinnostiam, ktoré z nich vyplývajú. Síce vojna na Ukrajine predstavuje významnú hrozbu pre celkovú stabilitu Európy, priamy ruský vojenský útok na vyšehradský región je veľmi nepravdepodobný z dôvodu členstva krajín V4 v NATO.

V otázkach zahraničnej politiky je však toto formálne zoskupenie oveľa viac rozdelené. Na rozdiel od ostatných štátov, Slovensko a Maďarsko prejavujú minimálny záujem o stave demokracie a dodržiavanie ľudských práv v Rusku. Prípady Maďarska je obzvlášť zaujímavý vzhľadom na znepokojujúci vývoj demokracie počas vlády Viktora Orbána a jeho približovanie k Rusku. Od nástupu k moci v roku 2010 Orbán vykonáva „politiku východného otvorenia“ a v jeho zahraničnej politike dominuje tvrdý realizmus. Východné krajiny – v tomto prípade Rusko, Čína a arabské štáty – predstavujú maďarskí politici, ako neoddeliteľná súčasť euroatlantickej politiky a Maďarsko ich vníma skôr ako obchodných partnerov a nie politických. Rusko patrí medzi najväčších importérov do

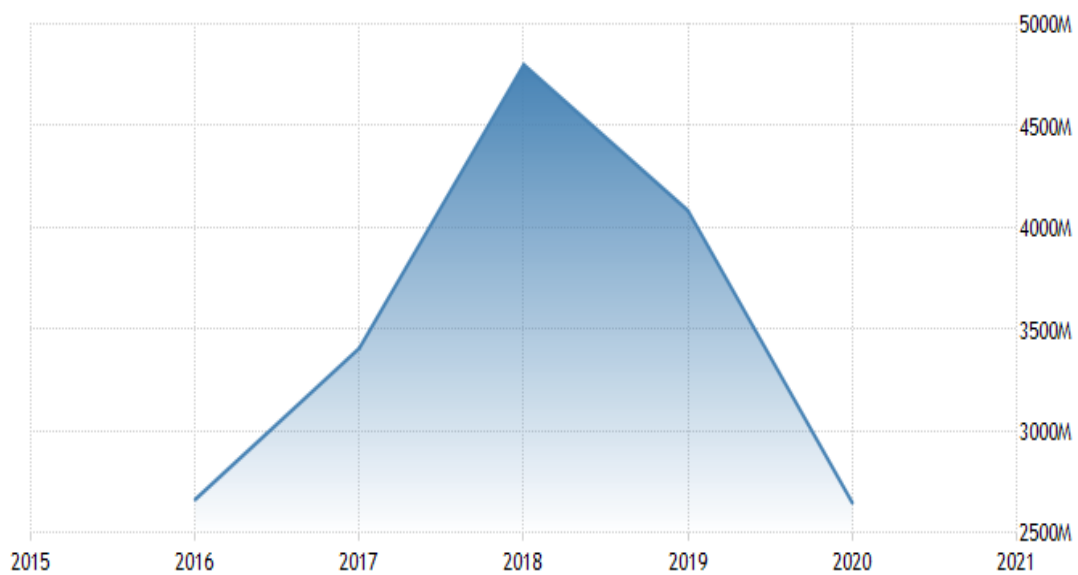
vyšehradských krajín. Importuje prevažne ropu a zemný plyn ale aj veľa iných komodít. Na nasledujúcich grafoch možno pozorovať vývoj ruských exportov do Slovenskej a Maďarskej republiky v období 2016-2021.

Graf 4 : Vývoj ruského exportu do Slovenska v období 2016-2021

Zdroj: *tradingeconomics*, 2022, Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/russia/exports/slovakia>

Graf 5 : Vývoj ruského exportu do Maďarska v období 2016-2021

Zdroj: *tradingeconomics.sk*, 2022, Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/russia/exports/hungary>

6.1. Výbuchy v muničnom sklade vo Vrběticiach

K prvému výbuchu muničného skladu, v ktorom sa nachádzalo 58 ton vojenského materiálu, vrátane zbraní a munície, došlo 16. októbra 2014. Tento výbuch si vyžiadal dve obete. Druhý sklad explodoval 3. decembra toho istého roku. Výbuch porozbíjal v širokom okolí okná a povyrážal dvere, pričom ľudia mohli pozorovať obrovský biely oblak. V januári roku 2015 sa začalo celoročné sťahovanie munície a výbušnín. Posledný kamión, z celkových vyše päťsto, odišiel z Vrbetic koncom decembra 2015. Nevybuchnuté munície bolo potrebné vyčistiť zo skladov, tento proces sa začalo v januári 2016. Tá munícia, ktorá sa nedala zlikvidovať na mieste sa odvážala na zničenie do vojenského priestoru Libava. Päť rokov po výbuchu - v októbri 2019 - našli pyrotechnici viac ako šesť tisíc kusov munície. Vzhľadom na rozsah výbuchov, množstvo munície a jej rozmetanie v teréne, prípad sa stal bezprecedentným v histórii českej polície a zložiek Integrovaného záchranného systému. Bol ojedinelý nielen v Českej republike, ale aj v Európe. Po šiestich rokoch, v októbri 2020 všetky zložky záchranného výboru ukončili práce. V sobotu 17. apríla 2021 vtedajší český premiér Andrej Babiš na mimoriadnej tlačovej konferencii v Prahe oznámil, že „podľa zistenia českých bezpečnostných zložiek existuje dôvodné podozrenie, že do výbuchov muničných skladov vo Vrběticiach boli zapojení príslušníci ruskej vojenskej rozvedky.“ Vtedajší minister zahraničných vecí Jan Hamáček to označil za teroristický čin a v reakcii naň oznámil, že Česká republika vyhostí 18 pracovníkov ruského veľvyslanectva v Prahe, ktorí boli identifikovaní ako dôstojníci tajných služieb. Ruskí predstavitelia akékoľvek zapojenie Moskvy do výbuchov v Českej republike popreli. Česko zároveň oficiálne oboznámil so situáciou vrcholné orgány NATO a EÚ, lebo podľa nich išlo o akt štátneho terorizmu.⁴⁹

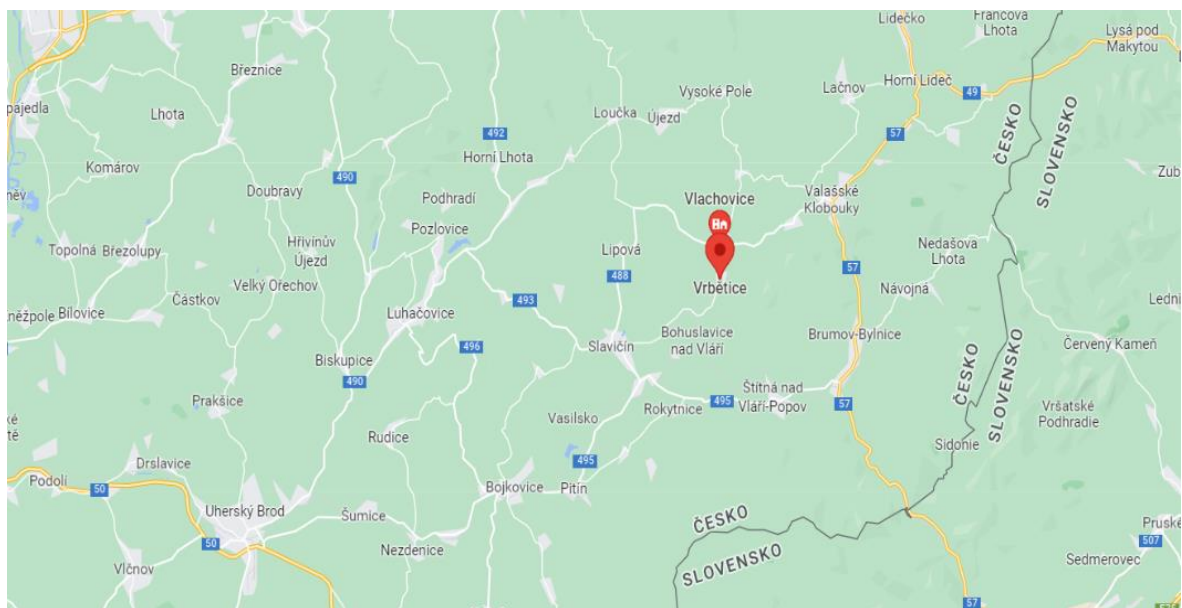
Ako reakcia na vyhostenie ruských pracovníkov ambasády v Prahe, Rusko vyhostil 20 českých diplomatov ambasády Česka v Moskve a následne česká vláda oznámila: toľko ruských diplomatov môže zostať v Českej republike, koľko českých v Rusku. Za posledných 20 rokov bolo Česko územím, kde ruskí diplomati – vrátane členov tajnej služby – mohli pracovať v relatívnom pokoje, takže tento krok Ruska bol veľmi neočakávaný. Predpokladá sa, že vybuchnuté munície a zbrane v českom sklade patrili bulharskej spoločnosti Emco a boli určené na vývoz na Ukrajinu, ktorá už vtedy mala veľmi napäté vzťahy s východnými

⁴⁹ ČERNÁNSKÝ, I. Čo sa vlastne stalo vo Vrběticiach? In: *TVNOVINY* [online] [cit. 03.03.2022]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/zahranicne/clanok/131251-co-sa-vlastne-stalo-vo-vrbeticich-za-exploziou-vraj-stoja-agenti-s-novicokom-z-kauly-skrupal>

územia, ktoré boli – a aj dodnes sú – vedené proruskými separatistami. Emilian Gebrev, riaditeľ spoločnosti dlho odmietal, že by munícia z Vrbětíc mala putovať na Ukrajinu, ale neskôr to priznal.⁵⁰

V júni 2021 Česko oficiálne požiadalo Moskvu o vyplatenie odškodného v tejto kauze. Skupina poslancov na čele s vtedajším českým ministrom vnútra Janom Hamáčkom predložila do Poslaneckej snemovne návrh zákona o jednorazovom odškodnení Zlínskeho kraja, ako aj obcí a obyvateľov postihnutých výbuchmi munície. Štát by medzi nich rozdelil až 700 miliónov korún (takmer 27,5 miliónov eur), z toho približne polovicu by dostali obce a kraj a zvyšok jednotliví občania. Praha zároveň protestovala voči tomu, že Rusko v máji zaradilo Českú republiku na zoznam tzv. nepriateľských štátov, na ktorom sú okrem iných aj USA, a tento krok Ruska považuje Česko za porušenie medzinárodného práva. Konkrétne ide o Viedenský dohovor o diplomatických stykoch a zmluvu o priateľských vzťahoch a spolupráci.⁵¹

Obr. 1 : Poloha Vrbětíc

Zdroj: Google Maps

⁵⁰ NYILAS G. Az orosz kémek pont egy jó közép-európai kapcsolatot robbantottak fel. In: *telex* [online] [cit. 03.03.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/kulfold/2021/04/27/csehország-kiutasítás-nyugat-es-oroszország-viszonya>

⁵¹ AKTUALITY.SK. Česko oficiálne požiadalo Moskvu o vyplatenie odškodného za Vrbětice. In: *Aktuality.sk* [online] [cit. 04.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/903589/cesko-oficialne-poziadalo-moskvu-o-vyplatenie-odskodneho-za-vrbetice/>

6.1.1. Postoj Slovenska

Slovensko reagovalo na udalosti vo Vrběticiach najrýchlejšie zo všetkých štátov. Ivan Korčok, minister zahraničných vecí a európskych záležitostí navrhol spoločné stanovisko štátov V4. Kontaktoval aj Poľsko, aj Maďarsko s návrhom, že by spoločne podporovali Česko a súhlasili s tým obidve krajiny. Korčok sa vyjadril na tlačovej konferencii, že v reakcii Slovenska je zohľadnený aj jeho susedný a priateľský vzťah k Česku a pripomenul, že sa muničné sklady nachádzajú 20 kilometrov vzdušnou čiarou od slovenských hraníc. Súčasný premiér, Eduard Heger kvôli udalostiam zvolal aj slovenskú bezpečnostnú radu. Iný postoj mala ale opozícia. Expremiér a predseda strany Smer-SD, Robert Fico vyzval slovenských štátnych predstaviteľov, aby boli opatrní vo vyjadreniach vo vzťahu k Rusku. Podľa neho nie je potrebné vyvolať napätie vo vzájomných vzťahoch s Ruskom. K veci sa vôbec nevyjadril bývalý predseda Slovenskej národnej rady, Andrej Danko.⁵²

K udalosti sa vyjadrili aj viacerí slovenskí europoslanci. Michal Šimečka napríklad považoval verbálne vyjadrenie solidarity za nedostatočnú pomoc Česku zo strany ostatných štátov. Odôvodnil to tým, že situácia je bezprecedentná, zatiaľ sa neuskutočnil útok na území členskej krajiny EÚ a NATO zo strany tretej krajiny. Podľa jeho názoru bola táto tragédia veľmi dobrou príležitosťou na to, aby sa ukázala kvalita a sila jednotnej európskej zahraničnej politiky, aby sa niečo podobné už nikdy neopakovalo. Monika Beňová, europoslankyňa Skupiny progresívnej aliancie socialistov a demokratov v EP spochybňovala správnosť reakcie slovenskej diplomacie, či nebola príliš unáhlená, keďže okrem Slovenska sa na vyhostenie ruských diplomatov podujalo len niekoľko krajín, napriek tomu, že EP vyzval členské štáty na koordinovanú akciu a na spoločné odsúdenie ilegálnej aktivity na území Českej republiky. Miriam Lexmann, europoslankyňa za EPP bola jednou iniciátorkou diskusie k tejto téme v EP. Za jedinú dobrú cestu považovala dohodu členských štátov na jednotnej a principiálnej stratégii EÚ proti Rusku, ktorú budú štáty aj dodržiavať. Ivan Štefanec bol taktiež zástancom názoru, že EÚ ako celok by mala formulovať svoje postoje k Rusku oveľa silnejšie, keďže je všeobecne známe, že množstvo pracovníkov ruských ambasad nevykonáva v skutočnosti diplomatickú činnosť, ale pôsobia ako agenti s cieľom oslabovať EÚ a spoločenskú súdržnosť. Martin Klus, štátny tajomník ministerstva

⁵² HARZER, F. Nejrychleji na Vrbětice reagovali Slováci. In: *Seznam Zprávy* [online] [cit. 08.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nejrychleji-na-vrbetice-reagovali-slovaci-polsko-je-prekvapive-strucne-151255>

zahraničných vecí Slovenskej republiky hovoril, že vyhostenie ruských diplomatov zo Slovenska nebolo vôbec unáhlené, ale ten správny krok, keďže je povinnosťou Slovenska podporiť medzi prvými svojho najbližšieho suseda, priateľa a obchodného partnera. Odmietal myšlienku, že to, čo sa stalo v Česku, je výhradne vnútornou záležitosťou štátu. Upriamil pozornosť na to, že nie len šéfovia diplomácií, ale aj ministri obrany EÚ a šéf NATO vyjadrili svoju solidaritu s Českou republikou. Za dôležité tiež považoval, že v EÚ aj NATO sa zhoduje na tom, že udalosť, ktorá sa stala, je absolútne neprijateľná a týka sa nás všetkých. Je mimoriadne dôležité, aby si štáty EÚ uvedomovali mieru ohrozenia z Ruska. Peter Kmec, bývalý veľvyslanec v USA považoval vyhostenie diplomatov za „neuvážené a prázdne politické gesto slovenskej vlády, ktoré bolo predčasné, nekoordinované a navyše veľmi málo zarezovalo v samotnej Českej republike.“ Posledná odborníčka, ktorá sa k téme vyjadrovala, bola Andrea Michalcová, analytička Bezpečnostného centra Evropskej hodnoty. Podľa jej slov vojenský útok Ruska v Česku bol útokom na suverenitu celej EÚ a NATO. Reakcia členských štátov bola nedostatočná vzhľadom na to, že čísla vyhostených diplomatov boli pomerne nízke a skôr symbolické a solidaritu s Českom touto cestou vyjadrili iba Slovensko, Rumunsko, Estónsko, Lotyšsko a Litva. Na rozdiel možno poukázať aj z pohľadu škandálu z roka 2018, keď po otrávení agenta Skripaľa vo Veľkej Británii členské štáty EÚ vyhostili viac ako 150 ruských diplomatov zo svojho územia, vtedy ale Slovensko, ako jediný štát z V4 tak neurobilo. Išlo o vôbec najväčšiu koordinovanú akciu proti agentom ruských tajných služieb v histórii. Londýnu trvalo 11 dní, aby vybudoval koalíciu krajín od USA cez Kanadu, väčšinu krajín EÚ až po Austráliu. Slovenská vláda Petra Pellegriniho sa vtedy ako jediná z V4 nepridala. Podľa analytičky za slabú reakciu si môže Česká republika sama, keďže komunikácia zo strany Českej vlády so spojencami z NATO a EÚ bola nejasná a nedostatočná a prokremelský prezident, Miloš Zeman aj do určitej miery stratil dôveru týchto štátov. Michalcová uvádzala, že: „Zemanove nedávne snahy zmanipulovať tender v hodnote šesť miliárd dolárov na dostavbu jadrovej elektrárne Dukovany v prospech ruského štátneho Rosatomu je jedným z mnohých krokov, po ktorých sa nemôžeme čudovať, že spojenci Českej republike nedôverujú.“⁵³

⁵³ KRČMÁRIK, M. Únia sa slovne zastala Česka v spore s Ruskom, stačí to však? (anketa). In: *svet.sme.sk* [online] [cit. 19.03.2022]. Dostupné na internete: <https://svet.sme.sk/c/22663074/eu-anketa-panel-vrbetice-cesko-rusko-podpora.html>

6.1.2. Postoj Maďarska

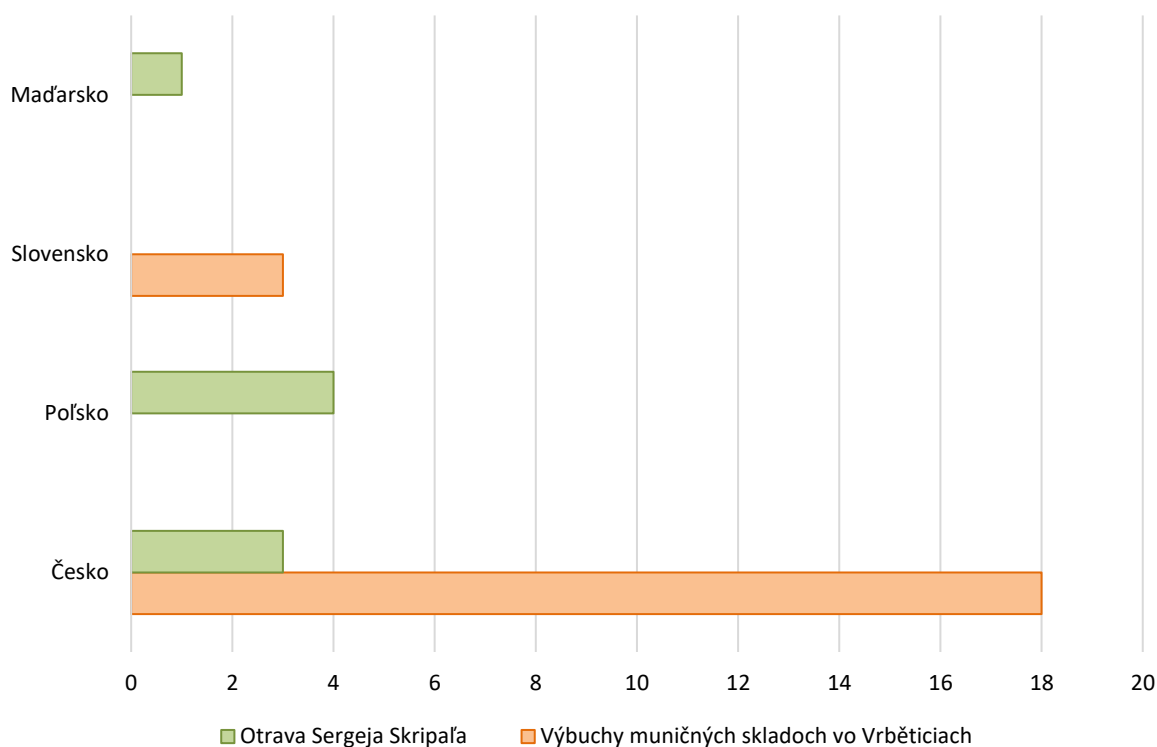
Maďarsko sa vo všeobecnosti považuje za najbližšieho partnera Ruskej federácie v strednej Európe a aj v tomto prípade malo odlišný postoj nielen od Slovenska ale aj od zvyšných krajín V4. Budapešť síce vyjadril solidaritu s Českom, avšak nevyhostil ruských diplomatov, ako to urobili ostatné krajiny V4. Česká republika žiadala svojich spojencov, aby nejakým spôsobom zjavne vyjadrili odpor voči Rusku. Krajiny V4 chceli vydať spoločné vyhlásenie odsudzujúce ruský útok na území jednej z členských krajín, ale tejto iniciatíve zabraňoval maďarský premiér, Viktor Orbán vetovaním vyhlásenia. V tomto vyhlásení by bolo pozastavené schvaľovanie plánov plynovodu Nord Stream 2 spájajúci Rusko s Nemeckom a vyšehradské štáty by silne podporovali Ukrajinu a Bielorusko voči Rusku. V pôvodnom texte považovali Nord Stream 2 za významný vplyv bezpečnosti dodávok energie v Európe. Podľa stránky Euractiv, kvôli Orbánovmu kroku bolo vyjadrenie V4 dosť zvláštne. Lídri týchto štyroch krajín vyhlásili iba toľko, že Českú republiku plne podporujú a odsudzujú nezákonné útoky Ruska a že nedovolia obdobnú udalosť v Európe.⁵⁴

Prípád kauzy výbuchov vo Vrběticiach nebol prvý, na ktorý maďarská reakcia sa nezhodovala s reakciami ostatných európskych štátov. Ako príklad môžeme uviesť protivládne protesty na začiatku minulého roka na podporu opozičného lídra a protikorupčného aktivistu Alexeja Navalného po tom, že po návrate z Nemecka po ukončení liečby a terapie po pokuse otráviť ho nervovoparalytickou látkou novičok v predchádzajúcom roku, bol okamžite zadržaný. Zadržali ho krátko po pristátí na moskovskom letisku. Federálna služba pre výkon trestu to zdôvodnila tým, že Navalnyj je na medzinárodnom zozname hľadaných pre porušenie podmienok výkonu podmieneného trestu. Policajný zásah do protestov bol miestami mimoriadne brutálny. Šéf diplomacie EÚ Josep Borrell vyjadril znepokojenie nad „rozsiahlym zatýkaním“ a „neprimeraným použitím sily“ počas protestov v Rusku. Rovnako i Spojené štáty odsúdili tvrdé zásahy ruskej polície voči účastníkom demonštrácii za prepustenie Navalného. Spoločné stanovisko EÚ odsudzujúce násilný zásah ruských policajných jednotiek proti protestujúcich podporilo 26 členských štátov, ale Maďarsko s tým nesúhlasilo.⁵⁵

⁵⁴ KOROKNAI G. Orbán megvétózta, hogy erősebb állásfoglalást fogadjanak el a V4-ek az oroszokkal szemben. In: *telex* [online] [cit. 20.03.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/kulfold/2021/04/27/orban-v4-ek-veto-oroszorszag-elleni-kiallas-csehorszag>

⁵⁵ DRÁBEK, I. Tisíce za Navalným. Aj za mreže. In: *Pravda.sk* [online] [cit. 20.03.2022]. Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/575559-po-celom-rusku-sa-konaju-protesty-na-podporu-navalneho-policia-zatkla-desiatky-osob/>

Graf 6 : Počet vyhostených ruských diplomatov z krajín V4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Aljazeera, 2022, Dostupné na: <https://www.aljazeera.com/news/2018/4/3/skripal-case-diplomatic-expulsions-in-numbers>

Na grafe vidíme koľko ruských diplomatov vyhostili jednotlivé krajiny V4 po kauze otravy bývalého ruského agenta Sergeja Skripala a jeho dcéry Julije a po kauze výbuchov muničných skladoch vo Vrběticiach. Vidíme, že zatiaľ z nejasných dôvodov, Maďarsko a Poľsko viedli „proruskú“ politiku a nevyhostili ruských diplomatov v roku 2021, kým Slovensko nevyjadrilo výslovne svoju solidaritu v roku 2018.

6.2. Súčasný konflikt na Ukrajine

„V roku 2021 Rusko začalo s rozsiahlou koncentráciou vojenských síl v blízkosti hraníc s východnou Ukrajinou, čo vyvolalo veľké obavy na Ukrajine, v Európe a na celom svete. Po týždňoch extrémneho napätia sa prezident Vladimir Putin 21. februára 2022 rozhodol uznať časti Doneckej oblasti a Luhanskej oblasti (administratívne oblasti) na Ukrajine, ktoré nie sú pod kontrolou vlády, za nezávislé subjekty a vyslať do týchto oblastí ruské jednotky.“⁵⁶ Prebiehajúca vojna na Ukrajine sa začala 24. februára 2022 inváziou ruských vojsk. Prezident Ruskej federácie, Vladimir Putin v televíznom prejave oznámil, že

⁵⁶ Reakcia EÚ na inváziu Ruska na Ukrajinu. In: [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-response-ukraine-invasion/>

Rusko začína „špeciálnu vojenskú operáciu“, keďže Ukrajinu musí „demilitarizovať a denacifikovať“ kvôli prichádzajúcim hrozbám z krajiny. Po tomto prejave sa začali letecké a raketové útoky na viaceré ukrajinské mestá vrátane Kyjeva, Charkova, Odesy či Dnipra. Výbuchy zasiahli väčšinou vojenské ciele či letiská.⁵⁷

EÚ ako celok odsudzovala rozhodnutie Putina uznať spomenuté oblasti za nezávislé subjekty. Taktiež vyjadrila svoj nesúhlas s nevyprovokovanou a neodôvodnenou vojenskou agresiou Ruska voči Ukrajine a bieloruskou účasťou v tejto konflikte. Európska rada a Rada Európskej únie od februára 2022 majú pravidelné rokovania o situácii na Ukrajine z rôznych hľadísk. Lídri EÚ pri viacerých príležitostiach žiadali Rusko o okamžité zastavenie vojenskej akcie, stiahnutí všetkých ozbrojených síl a vojenských vybavení z celého územia Ukrajiny a uznaní územnej celistvosti, suverenity a nezávislosti Ukrajiny. EÚ v reakcii na vojenskú agresiu výrazne rozšírila sankcie voči Rusku. V rámci tohto rozšírenia sa pribudol veľký počet osôb a subjektov na sankčnom zozname a prijali sa aj bezprecedentné opatrenia. Cieľom týchto opatrení je oslabiť ekonomickú základňu Ruska, pripraviť ho o kritické technológie a trhy a výrazne obmedziť jeho schopnosť viesť vojnu. EÚ preukázala jednotu a silu a poskytla Ukrajine koordinovanú humanitárnu, politickú, finančnú a materiálnu podporu.⁵⁸

6.2.1. *Postoj Slovenska*

Slovensko od začatia konfliktu odsúdi ruskú agresiu a plne podporuje Ukrajinu. V príhovore mesiac od ruskej invázie hovorila prezidentka, Zuzana Čaputová o zjednotení sa Slovenska vo vyjadrení solidarity a o tom, že nesmieme zabudnúť na to, že táto vojna sa týka aj nás. Poďakovala mimovládnym organizáciám a všetkým dobrovoľníkom, ktorí neustále pomáhajú ukrajinským utečencom prichádzajúcich na Slovensko. Uviedla, že ak nechceme začať tretiu svetovú vojnu, nemôže Slovensko, a ani iný štát, poslať tam svoje vojská a priamo pomáhať Ukrajine.⁵⁹

V apríli 2022 darovalo Slovensko systém S-300 Ukrajine. Ide o systém protivzdušnej obrany, ktorého cieľom je zostreľovanie lietadiel a rakiet nepriateľa. Tajný presun systému

⁵⁷ A.S, P.P. Ukrajina povoláva do boja aj civilistov, Putin varuje pred zahraničnou pomocou. In: *svet.sme.sk* [online] [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://svet.sme.sk/c/22848130/ukrajina-rusko-vojna-putin-analyza-invazia-utok.html>

⁵⁸ Reakcia EÚ na inváziu Ruska na Ukrajinu [online] [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-response-ukraine-invasion/>

⁵⁹ Prezidentka Zuzana Čaputová v príhovore mesiac. In: *Denník N* [online] [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/minuta/2782655/>

potvrdil aj premiér, Eduard Heger, ktorý sa 8. apríla stretol s ukrajinským prezidentom, Volodymyrom Zelenským v Kyjeve. „Slovenská republika na základe žiadosti Ukrajiny o pomoc pri výkone sebaobrany v zmysle článku 51 Charty OSN ako priamy následok ozbrojenej agresie zo strany Ruskej federácie darovala systém protivzdušnej obrany S-300 Ukrajine,“ uviedol premiér. Upriamil pozornosť na to, že darovaním systému sa Slovensko nestalo súčasťou ozbrojeného konfliktu na Ukrajine. Kreml však od začiatku invázie upozorňuje iné štáty, aby nezasahovali do konfliktu. Keď sa začali rozhovory o možnom presune vojenských systémov S-300 na Ukrajinu, šéf ruskej diplomacie Sergej Lavrov krajiny varoval a tvrdil, že „Rusko zničí akýkoľvek vojenský náklad vstupujúci na Ukrajinu“. Lavrov zdôraznil, že systémy S-300 sa nachádzajú na územiach určitých štátov v súlade s medzivládnyimi dohodami, ktoré zakazujú ich poskytovanie tretím krajinám. Reakcia šéfa slovenského rezortu obrany Jaroslava Naďa bola, že slovenská vláda pri rozhodovaní nebude brať do úvahy vyhrážky „od vojnových štváčov z Moskvy“. Minister zahraničných vecí Ivan Korčok povedal, že S-300 je obranným systémom a na rozdiel od ruských útočných zbraní nikoho neohrozuje.⁶⁰

6.2.2. *Postoj Maďarska*

Maďarsko ako jedna z niekoľkých krajín EÚ neposiela na Ukrajinu zbrane či iný vojenský materiál a na základe nariadenia vlády z 7. marca platí aj zákaz jeho prevozu cez maďarské územie. Orbán je zástancom názoru, že Maďarsko musí zostať mimo rusko-ukrajinského konfliktu, pretože prvoradé je bezpečnosť svojich občanov a Maďarov žijúcich v ukrajinskej Zakarpatskej oblasti. Ukrajine chce pomôcť radšej v rokovaníach s Ruskou federáciou, humanitárnou pomocou či prijatím každého prichádzajúceho ukrajinského utečenca. Viktor Orbán považuje vzťahy s ruským prezidentom Putinom za vyvážené a korektné až do vypuknutia vojny. Dovtedy vraj Putin všetko, na čom sa kedy dohodli, dodržal. Začatím invázie na Ukrajine však podľa neho vznikla pre Maďarsko nová situácia, v ktorej treba nanovo určiť ciele a záujmy Maďarska. Hoci mal maďarský premiér s ruským prezidentom dobré vzťahy a netajil sa zahraničnou politikou orientovanou na všetky svetové strany, dnes opakovane potvrdzuje, že jeho krajina podporí všetky sankcie, ktoré členské krajiny EÚ voči Rusku prijmú. „Čo sa týka sankcií, nevetovali sme ich, ale ani Európskej únii nebránili, aby ich voči Rusku uplatnila. Teraz je najdôležitejšia jednota EÚ.“ uviedol

⁶⁰ BREZÁNI, J. Pomoc zo Slovenska / Systém S-300 sme darovali Ukrajine. Na Slovensku ho nahradí štvrtý Patriot. In: [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.postoj.sk/103323/dnes-treba-vediet>

pred časom maďarský premiér. Momentálne podľa slov Orbána neexistuje argument, pre ktorý by bolo namieste rušiť energetickú spoluprácu s Ruskom a dodal, že Maďarsko nemôže podporovať sankcie Spojených štátov voči Rusku v oblasti energetiky, pretože aj naďalej potrebuje zemný plyn a ropu z Ruska.⁶¹

⁶¹ TASR, POSTOJ. Vojna na Ukrajine / Kto tvrdí, že NATO ochráni Maďarsko, sa mýli, tvrdí Viktor Orbán. In: [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.postoj.sk/100663/kto-tvrdi-ze-nato-ochrani-madarsko-sa-myli-tvrdi-viktor-orban>

Záver

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce bol porovnať zahraničnú politiku Slovenskej republiky a Maďarska v rokoch 2016-2021, stanoviť ich spoločné znaky a odlišnosti v rôznych organizáciách a zoskupeniach. Pre naplnenie hlavného cieľa boli stanovené čiastkové ciele, ktoré sú obsiahnuté v jednotlivých kapitolách a podkapitolách práce.

Analýzu zahraničnej politiky oboch krajín sme začali s rokom 1989, kedy došlo k rozpadu Sovietskeho zväzu, pádu železnej opony a rozpadu Východného bloku. Tieto udalosti boli pre obe krajiny kľúčovými a mali podobné podmienky na hospodársky rozvoj a na vybudovanie zahraničnopolitických vzťahov. Napriek tomu sa ich zámery nezhodovali vždy, ale čo najskorší vstup do európskych spoločenstiev patril medzi primárne ciele oboch krajín. Súčasnú zahraničnopolitickú smerovanie týchto štátov je však celkom odlišné. Vláda Viktora Orbána už 12 rokov centralizuje moc vo svojich rukách a moc jeho strany je takmer absolutistická. Podkopávanie demokracie a ďalších základných hodnôt právneho štátu vyvolalo konflikty medzi Maďarskom a EÚ. Migračná kríza tieto vzťahy ešte zhoršila, keďže Viktor Orbán bol najvýznamnejším zástancam antimigračnej politiky. Táto situácia vyvrcholila odchodom maďarskej vládnej strany z Európskej ľudovej strany. Fidesz so svojim vystúpením stratil miesto vo veľkej, vplyvnej a bohatej politickej sile. Nestabilné vzťahy s EÚ mali za následok zblíženie Maďarska s Ruskou federáciou. Maďarsko je síce ešte stále členom EÚ, je zástancam dodržiavania hraníc medzi suverenitou členských štátov a právomocami európskych inštitúcií. Napriek ich kontroverznnej politiky získali v tohtoročných voľbách opäť dvojtretinovú väčšinu, takže nemyslíme si, že hlavné zahraničnopolitické zámery krajiny sa v nasledujúcich rokoch budú meniť. Pre Slovensko EÚ predstavuje jeden zo základných pilierov priorit zahraničnej politiky. Vstupom do Schengenského priestoru, zavedením jednotnej európskej meny a ukončením prechodných období pre voľný pohyb pracovných síl dosiahlo Slovensko v súčasnosti maximálnu možnú mieru integrácie a snaží sa aj naďalej o udržiavanie dobrých vzťahov s vedením európskych spoločenstiev a s ostatnými členskými štátmi.

Postoj Slovenska a Maďarska voči Ruskej federácii je odlišný ale dá sa konštatovať, že Rusko je pre obidve krajiny veľmi dôležitým obchodným partnerom, keďže patrí medzi najväčších importérov ropy, zemného plynu ale aj veľa iných komodít. Analyzovali sme postoj štátov na konkrétnom prípade z roku 2014, kedy došlo k výbuchom muničných skladov vo Vrběticiach, ktoré si vyžiadali dve obete. Slovensko reagovalo najrýchlejšie zo

všetkých štátov, a hneď vyhostil troch diplomatov ruskej ambasády. V reakcii Slovenska okrem jeho susedného vzťahu k Česku bol zohľadnený aj fakt, že sa muničné sklady nachádzajú 20 kilometrov vzdušnou čiarou od slovenských hraníc. Maďarsko malo odlišné stanovisko nielen od Slovenska ale aj od zvyšných krajín V4. Budapešť síce vyjadril solidaritu s Českom, avšak nevyhostil ruských diplomatov, ako to urobili ostatné krajiny. Maďarský premiér vetoval aj spoločné vyhlásenie krajín V4 odsudzujúce útok na území jednej z členských krajín. Podľa vyhlásenia by bolo pozastavené schvaľovanie plánov plynovodu Nord Stream 2 spájajúci Rusko s Nemeckom, ale podľa maďarskej vlády vydaním tohto spoločného vyjadrenia by bola ohrozená bezpečnosť dodávok energie v Európe. Maďarsko nesúhlasilo ani so spoločným stanoviskom EÚ po protivládnych protestoch podporujúce ruského opozičného lídra, Alexeja Navalného. EÚ odsudzovala násilný zásah ruských policajných jednotiek proti protestujúcich. Toto spoločné vyjadrenie podporilo 26 členských štátov, avšak Maďarsko nie. Obe krajiny mali iný prístup k prípadu otravy Sergeja Skripaľa a jeho dcéry z roku 2018, keď slovenská vláda Petra Pellegriniho nevyjadrila svoju solidaritu vyhostením diplomatov, avšak Maďarsko áno.

Čo sa týka súčasnej vojny na Ukrajine, ktorá sa začala 24. februára 2022 inváziou ruských vojsk, Slovensko chce veľmi aktívne pomáhať Ukrajine vo forme materiálnej ale aj finančnej pomoci. Vládu neodradia od poskytovania pomoci ani vyhrážky z Moskvy a varovanie Kremľa, aby ostatné štáty nezasahovali do konfliktu medzi Ruskom a Ukrajinou. Zatiaľ najväčšia pomoc pre Kyjev bolo darovanie protivzdušnej obrany, ktorého cieľom je zostreľovanie lietadiel a rakiet nepriateľa. Maďarsko má k vojne iný prístup a vláda je zástancom názoru, že Maďarsko nemá nič spoločné s konfliktom a musí zostať neutrálne. Prijatie sankcií na úrovni EÚ podporuje, utečencom štát pomáha, ale neposiela žiadny vojenský materiál do Ukrajiny. Do konfliktu nechce Maďarsko hlbšie zasahovať, keďže aj naďalej potrebuje importovať ropu a zemný plyn z Ruska.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, môžeme považovať hlavný cieľ ako aj s ním súvisiace čiastkové ciele bakalárskej práce za splnené. Po porovnaní viacerých zahranično-politických aspektov je možné odvodiť záver, podľa ktorého Maďarsko a Slovensko majú vo väčšine prípadov odlišné stanovisko a kým sa Maďarsko blíži k Východu, Slovensko považuje európske spoločenstvá za primárne prostredie pre presadzovanie svojich záujmov a podporuje ďalšie prehlbovanie integrácie.

Zoznam použitej literatúry

AKTUALITY.SK. Česko oficiálne požiadalo Moskvu o vyplatenie odškodného za Vrbětice. In: *Aktuality.sk* [online] [cit. 04.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/clanok/903589/cesko-oficialne-poziadalo-moskvu-o-vyplatenie-odškodneho-za-vrbetice/>

AKTUALITY.SK. Osobný profil Viktor Orbán. In: *Aktuality.sk* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.aktuality.sk/osobnost/viktor-orban/>

ALEXANDER DULEBA. Slovenská zahraničná politika - bilancia šiestich rokov a perspektívy zmeny. [online]. 1999 [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: [file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ildik/Downloads/1188-Article%20Text-2400-1-10-20140910%20(2).pdf)

A.S, Petit Press. Ukrajina povoláva do boja aj civilistov, Putin varuje pred zahraničnou pomocou. In: *svet.sme.sk* [online] [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://svet.sme.sk/c/22848130/ukrajina-rusko-vojna-putin-analyza-invazia-utok.html>

A.S, Petit Press. Vstup SR do Európskej únie. In: *www.sme.sk* [online] [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.sme.sk/c/1478782/vstup-sr-do-europskej-unie.html>

BAYER, Lili, CIENSKI, Jan. The not-so-fantastic 4: Central Europe's divided Visegrad alliance. In: *POLITICO* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.politico.eu/article/central-europe-divided-visegrad-v4-alliance/>

BOZÓKI ANDRÁS. The Transition from Liberal Democracy: The Political Crisis in Hungary. In: *Mediations / Journal of the Marxist Literary Group* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://mediationsjournal.org/articles/the-transition-from-liberal-democracy>

BREZÁNI, Juraj. Pomoc zo Slovenska / Systém S-300 sme darovali Ukrajine. Na Slovensku ho nahradí štvrtý Patriot. [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.postoj.sk/103323/dnes-treba-vediet>

ČERŇANSKÝ, Ivan. Čo sa vlastne stalo vo Vrběticiach? In: *TVNOVINY* [online] [cit. 03.03.2022]. Dostupné na internete: <https://tvnoviny.sk/zahranicne/clanok/131251-co-sa-vlastne-stalo-vo-vrbeticich-za-exploziou-vraj-stoja-agenti-s-novicokom-z-kauzy-skripal>

DRÁBEK, Ivan. Tisíce za Naval'ným. Aj za mreže. In: *Pravda.sk* [online] [cit. 20.03.2022]. Dostupné na internete: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/575559-po-celom-rusku-sa-konaju-protesty-na-podporu-navalneho-policia-zatkla-desiatky-osob/>

DUNAY PÁL. Az átmenet magyar külpolitikája. In: *Mozgó Világ* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: <https://www.epa.oszk.hu/01300/01326/00048/06dunay.htm>

FREDERIC S. PEARSON, J. Martin Rochester. *Medzinárodné vzťahy*. Bratislava: IRIS, 1998. ISBN 80-88778-42-5.

GÉZA, Jeszenszky. Antall József, a Visegrádi Együttműködés létrehozója. In: *Antall József közelről* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: <https://antalljozsef.igytortent.hu/szolgalatban/kormanyfokent/kul-es-nemzetpolitika/egyeb-kulpolitikai-irasok/162-antall-jozsef-a-visegradi-egyuttmukodes-letrehozója>

- HARZER, Filip. Nejrychleji na Vrbětice reagovali Slováci. In: *Seznam Zprávy* [online] [cit. 08.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/nejrychleji-na-vrbetice-reagovali-slovaci-polsko-je-prekvapive-strucne-151255>
- HETTYEY ANDRÁS. Támogatás és halogatás: a német külpolitika és Magyarország NATO-integrációja a Horn-kormány éveiben. In: *Nemzet és Biztonság* [online]. 2016 [cit. 30.10.2021]. Dostupné na internete: http://real.mtak.hu/40265/1/real_40265.pdf
- HUBER SZEBASZTIÁN. Politikai eszmerendszere. In: *Antall József Baráti Társaság* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://www.antalljozsef.hu/politikai_eszmerendszere
- IVÁN András, KÖRÖMI Csongor. Kilép a Fidesz az Európai Néppártból. In: *telex* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/kulfold/2021/03/18/kilep-a-fidesz-az-europai-neppartbol>
- KÉRI NAGY ZSOLT. A magyar nemzetpolitika szerepe a térség stabilitása tükrében. In: *Magyar Kisebbség* [online] [cit. 30.10.2021]. Dostupné na internete: http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/index.php?action=cimek&lapid=26&cikk=2004_3_25.htm
- KOROKNAI Gergely. Orbán megvétózta, hogy erősebb állásfoglalást fogadjanak el a V4-ek az oroszokkal szemben. In: *telex* [online] [cit. 20.03.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/kulfold/2021/04/27/orban-v4-ek-veto-oroszország-elleni-kiallas-csehország>
- KOVÁCS JÁNOS. Az első Orbán-kormány. In: *A rendszerváltoztatást követő kormányok politikai és gazdasági teljesítménye III.* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://docplayer.hu/159584-A-rendszervaltoztatast-koveto-kormanyok-politikai-es-gazdasagi-teljesitmenye-iii-az-első-orban-kormany.html>
- KRČMÁRIK, Matúš. Únia sa slovne zastala Česka v spore s Ruskom, stačí to však? (anketa). In: *svet.sme.sk* [online] [cit. 19.03.2022]. Dostupné na internete: <https://svet.sme.sk/c/22663074/eu-anketa-panel-vrbetice-cesko-rusko-podpora.html>
- KUKAN, Eduard. Súčasná zahraničná politika Slovenska. In: *Línie a osobnosti zahraničnopolitického myslenia na Slovensku v 19. a 20. storočí.* [s.l.]: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 1996, s. 115. ISBN 80-967486-1-0.
- KURUCZ MILAN. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. In: *Medzinárodné vzťahy* [online]. 2012 [cit. 02.11.2021]. ISSN 1339 - 2751.
- LIĐÁK, Ján. *Medzinárodné vzťahy Medzinárodná politika.* [s.l.]: SOFA, 2000. ISBN 80-85752-70-0.
- LOEDEL, Peter. Slovakia and the European Union. In: *Oxford Research Encyclopedia of Politics* [online] [cit. 28.02.2022]. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.1120
- LŐRINCZ CSABA. A meghasonlottság külpolitikája. In: *Magyar Szemle* [online] [cit. 30.10.2021]. Dostupné na internete: http://www.magaryszemle.hu/cikk/a_meghasonlottsag_kulpolitikaja
- MICHAL KUBÁT A KOLEKTÍV. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodné Evropy.* Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 1. ISBN 80-86432-90-4.

MTI. Szijjártó: A migráció nem alapvető emberi jog. In: <https://www.origo.hu/> [online] [cit. 01.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.origo.hu/itthon/20180320-szijjarto-peter-az-ensz-emberi-jogi-bizottsagaban-a-migracio-rossz-es-veszelyes.html>

MTI. Szijjártó: nem változik a magyar külpolitika orientációja. In: ma7.sk [online] [cit. 01.03.2022]. Dostupné na internete: <https://ma7.sk/kavezo/szijjarto-nem-valtozik-a-magyar-kulpolitika-orientacioja>

NÉMETH ZSOLT. Gondolatok a Gyurcsány-éra utáni magyar külpolitikáról. In: *Polgári Szemle* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://polgariszemle.hu/archivum/27-2006-november-2-evfolyam-11-szam/134-gondolatok-a-gyurcsany-era-utani-magyar-kuelpolitikarol>

NYÁRI GÁBOR, RAPALI VIVIEN. A KGST és a Varsói Szerződés felbomlasztása. In: *Napi történelmi forrás* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/09/21/a_kgst_es_a_varsoi_szerzodes_felbomlasztasa

NYÁRI GÁBOR, RAPALI VIVIEN. Antall József külpolitikájának főbb irányvonalai I. In: *Napi történelmi forrás* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/08/26/antall_jozsef_kulpolitikajanak_fobb_iranyvonalai_i

NYÁRI GÁBOR, RAPALI VIVIEN. Antall József külpolitikájának főbb irányvonalai III. - A határon túli magyarok helyzete. In: *Napi történelmi forrás* [online] [cit. 29.10.2021]. Dostupné na internete: http://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/10/18/antall_jozsef_kulpolitikajanak_fobb_iranyvonalai_iii_a_hataron_tuli_magyarok_helyzete

NYILAS Gergely. Az orosz kémek pont egy jó közép-európai kapcsolatot robbantottak fel. In: *telex* [online] [cit. 03.03.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/kulfold/2021/04/27/csehország-kiutasítás-nyugat-es-oroszország-viszonya>

PETER RUSIŇÁK A KOL. *Diplomacia - Úvod do štúdia*. [s.l.]: EKONÓM, 2012. ISBN 978-80-225-3480-2.

PRESINSZKY Judit, CSEKE Balázs. Márki-Zay Péter beszédet tartott, egyetlen ellenzéki párt képviselője sem állt ki mellé a színpadra. In: *telex* [online] [cit. 04.04.2022]. Dostupné na internete: <https://telex.hu/valasztas-2022/2022/04/03/marki-zay-peter-ellenzek-beszed-valasztas-2022>

RUSIŇÁK, Peter. K teoretickým prístupom skúmania zahraničnej politiky. In: *Medzinárodné vzťahy*. ISSN 1336-1562.

SADECKI, Andrzej. *In a state of necessity: how has Orban changed Hungary* [online]. Varšava: Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, 2014 [cit. 01.03.2022]. 41. ISBN 978-83-62936-44-1. Dostupné na internete: http://aei.pitt.edu/57986/1/pw_41_in-a-state-of-necessity_net.pdf

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. [online]. 1995 [cit. 15.11.2021]. Dostupné na internete:

https://www.nrsr.sk/dl/Browser/DsDocumentVariant?documentVariantId=20170&fileName=nav_0074.pdf&ext=pdf

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. [online]. 2006 [cit. 23.11.2021]. Dostupné na internete: https://www.vlada.gov.sk/data/files/979_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-od-04-07-2006-do-08-07-2010.pdf

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. [online]. 2016 [cit. 26.11.2021]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/3345_6483_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky.pdf

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. [online]. 2020 [cit. 26.11.2021]. Dostupné na internete: file:///C:/Users/ildik/Downloads/programove_vyhlasenie_vlady_slovenskej_republiky_na_obdobie_rokov_2020-2024.pdf

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2010-2014. [online]. 2010 [cit. 25.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.eu2020.gov.sk/4-4-zahranicna-politika/>

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA. Stenografická správa o 2. schôdzi Slovenskej národnej rady. [online] 1992 [cit. 15.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/DsDocumentVariant?documentVariantId=12488&fileName=zazn.pdf&ext=pdf>

TASR, POSTOJ. Vojná na Ukrajine / Kto tvrdí, že NATO ochráni Maďarsko, sa mýli, tvrdí Viktor Orbán. [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.postoj.sk/100663/kto-tvrdi-ze-nato-ochrani-madarsko-sa-myli-tvrdi-viktor-orban>

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Posilnenie postavenia Slovenskej republiky v Európskej únii a vo svete. [cit. 28.02.2022]. Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk//posilnenie-postavenia-slovenskej-republiky-v-europskej-unii-a-vo-svete/?pg=2>

VALLACH LADISLAV. Medgyessyho vláda skrotila zákon o štatúte zahraničného Maďara. In: *SME Svet* [online] [cit. 02.11.2021]. Dostupné na internete: <https://svet.sme.sk/c/amp/1287232/medgyessyho-vlada-skrotila-zakon-o-statute-zahranicneho-madara.html>

WWW.INTERWAY.SK, InterWay, a s-. Predsedníctvo SR v Rade EÚ. In: *Ministerstvo financií Slovenskej republiky* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.mfsr.sk/sk/medzinarodne-vztahy/europske-zalezitosti/predsednictvo-sr-rade-eu/predsednictvo-sr-rade-eu.html>

Maďarský vládny Fidesz vystupuje z Európskej ľudovej strany. In: *TREND* [online] [cit. 02.03.2022]. Dostupné na internete: <https://www.trend.sk/spravy/madarsky-vladny-fidesz-vystupuje-europskej-ludovej-strany>

Prezidentka Zuzana Čaputová v príhovore mesiac. In: *Denník N* [online] [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://dennikn.sk/minuta/2782655/>

Reakcia EÚ na inváziu Ruska na Ukrajinu. [cit. 11.04.2022]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-response-ukraine-invasion/>

Tools for Achieving Foreign Policy Goals. In: *The Borgen Project* [online] [cit. 21.10.2021]. Dostupné na internete: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>

Vstup do NATO :: Ministerstvo obrany SR. [cit. 16.11.2021]. Dostupné na internete: <https://www.mosr.sk/vstup-do-nato/?mnu=288>